

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดสตูล ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

- 2.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้
- 2.2 การจัดการเรียนการสอน
- 2.3 สื่อการเรียนการสอน
- 2.4 การวัดและประเมินผล
- 2.5 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 ด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้

2.1.1 ความหมายของหลักสูตร

กาญจนา คุณารักษ์(2535: 1-4) ได้รวบรวมความหมายหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตร คือ รายวิชาหรือรายการเนื้อหาที่สอนโรงเรียน
2. หลักสูตร คือ ประสบการณ์ที่จัดให้แก่ผู้เรียน
3. หลักสูตร คือ กิจกรรมการเรียนการสอนและวัสดุอุปกรณ์
4. หลักสูตร คือ สิ่งที่โรงเรียน ผู้ปกครอง คาดหมายหรือมุ่งหวังจะให้ผู้เรียนได้รับหรือมีคุณสมบัติในสิ่งนั้นๆ
5. หลักสูตร คือ พาหนะที่จะนำผู้เรียนไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายของการศึกษา
6. หลักสูตร คือ สิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ทางการเรียน และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน
7. หลักสูตร คือ กระบวนการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครู นักเรียน และสิ่งแวดล้อมการเรียน
8. หลักสูตร คือ แผนหรือแนวทาง หรือข้อกำหนดในการจัดการศึกษาของโรงเรียน
9. หลักสูตร คือ เอกสาร หนังสือหลักสูตร และเอกสารประกอบหลักสูตรใด ๆ เช่น แผนการสอน คู่มือครู แบบเรียน เป็นต้น
- 10.หลักสูตร คือ วิชาความรู้สาขาหนึ่งที่ว่าด้วยทฤษฎี หลักการ และแนวปฏิบัติในการพัฒนาหลักสูตร

- สังัด อุทรานันท์ (2538: 6)** กล่าว หลักสูตร หมายถึง ลักษณะใดลักษณะหนึ่งต่อไปนี้ 1. หลักสูตร คือ สิ่งที่สร้างขึ้นในลักษณะของรายวิชา ซึ่งประกอบไปด้วยเนื้อสาระที่จัดเรียงลำดับความยากง่าย หรือเป็นขั้นตอนอย่างดีแล้ว
2. หลักสูตร ประกอบด้วยประสบการณ์ทางเรียนซึ่งได้วางแผนล่วงหน้าเพื่อมุ่งหวังจะให้เด็กได้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ต้องการ
3. หลักสูตร เป็นสิ่งที่สังคมสร้างขึ้นสำหรับให้ประสบการณ์ทางการศึกษาแก่เด็กในโรงเรียน
4. หลักสูตร ประกอบด้วยมวลประสบการณ์ทั้งหมดของผู้เรียน ซึ่งเขาได้ทำ ได้รับรู้ และได้ตอบสนองต่อการแนะแนวของโรงเรียน

ชมพันธ์ กุญชร ณ อยุธยา (2540:3-5) ได้อธิบายความหมายของ “หลักสูตร” ว่ามีความแตกต่างกันไปตั้งแต่ความหมายที่แคบสุดจนจนถึงกว้างสุด แต่จำแนกความคิดเห็นของนักศึกษาที่ได้ให้นิยามความหมายของหลักสูตร ออกเป็น 2 ใหญ่ ๆ ดังนี้ 1. หลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียน นักการศึกษาที่มีความคิดเห็นว่าหลักสูตร หมายถึง แผนประสบการณ์การเรียนนั้น มองหลักสูตรในลักษณะที่เป็นเอกสาร หรือ โครงการการศึกษาที่สถาบันการศึกษาได้วางแผนไว้ เพื่อให้ผู้เรียนได้ศึกษาตามแผนหรือโครงการที่กำหนดไว้ หลักสูตรตามความหมายนี้หมายถึงรวมถึง แผนการเรียนหรือรายวิชาต่าง ๆ ที่กำหนดให้เรียนรวมทั้งเนื้อหาวิชาของรายวิชาต่าง ๆ กิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล ซึ่งได้กำหนดไว้ในแผน ความคิดเห็นของนักศึกษากลุ่มนี้ไม่รวมถึงการนำหลักสูตรไปใช้หรือการเรียนการสอนที่ปฏิบัติจริง แต่ทั้งแผนประสบการณ์การเรียนกับการสอนที่ปฏิบัติจริงมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด 2. หลักสูตร หมายถึง ประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียนที่สถาบันการศึกษาจัดให้ซึ่งหมายถึงรวมถึงประสบการณ์และการนำหลักสูตรไปใช้ด้วย แนวคิดนี้สอดคล้องกับแนวคิดของทั้งทาบาและ ไทเลอร์ที่เห็นว่าหลักสูตรประกอบด้วยจุดมุ่งหมายประสบการณ์ทางการศึกษาหรือเนื้อหาการจัดประสบการณ์ทางการศึกษาหรือจัดการเนื้อหาและกิจกรรมการเรียนการสอนและการประเมินผล

ธำรง บัวศรี (2542: 7) กล่าวว่า หลักสูตร คือ แผนซึ่งได้ออกแบบจัดทำขึ้นเพื่อแสดงจุดมุ่งหมายการจัดเนื้อหาสาระกิจกรรมและมวลประสบการณ์ในแต่ละโปรแกรมการศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ตามจุดหมายที่ได้กำหนดไว้

มาเรียม นิลพันธ์ (2543: 6) กล่าวว่า หลักสูตร หมายถึง เอกสารข้อกำหนดเกี่ยวกับมวลประสบการณ์ เพื่อให้ผู้เรียนมีพัฒนาไปในแนวทางที่ต้องการ ทั้งนี้ นักการศึกษาและนักพัฒนาหลักสูตรประเทศ ได้ให้ความหมายและคำจำกัดความของหลักสูตรไว้โดยสรุปดังนี้ **คาสเวลล์ และแคมเบล (Caswell and Cambell 1935: 66)** ได้ให้จำกัดความว่าหลักสูตรเป็นสิ่งที่ประกอบด้วยประสบการณ์ทั้งหมดของเด็ก ภายใต้การแนะแนวของครู

1.1.2 ความสำคัญของหลักสูตร

ผู้วิจัยได้แสดงทัศนะและความคิดเห็นที่เกี่ยวกับความสำคัญของหลักสูตรว่าหลักสูตรมีความสำคัญอย่างไรต่อการจัดการศึกษา ซึ่งส่วนใหญ่เห็นตรงกันว่าหลักสูตรมีความสำคัญต่อการกำหนดมาตรฐานและคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ เพื่อให้แน่ใจว่าผู้เรียนในแต่ละวัยแต่ละระดับการศึกษาได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพทัดเทียมกันหรือไม่ อย่างไร ซึ่งจะมีผลกระทบต่อผู้เรียนว่าควรเรียนรู้สาระการเรียนรู้อะไร มีเนื้อหาสาระมากน้อยเพียงใด จากการศึกษาเอกสารพบว่า มีผู้ที่กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้โดยสรุป ดังนี้

พงษ์ศักดิ์ ภูภาบขาว (2540: 18-19) กล่าวถึงความสำคัญของหลักสูตรไว้ดังนี้

1. หลักสูตรย่อมเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานของครู
2. หลักสูตรย่อมเป็นแนวทางในการส่งเสริมความเจริญงอกงามและพัฒนาการของเด็กตามจุดมุ่งหมายของการศึกษา
3. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางในการจัดประสบการณ์ว่าเด็กควรได้รับสิ่งใดบ้างที่เป็นประโยชน์แก่เด็กโดยตรงและแก่สังคม
4. หลักสูตรย่อมกำหนดว่า เนื้อหาวิชาอะไรบ้างที่จะช่วยให้เด็กมีชีวิตอยู่ในสังคมอย่างราบรื่น เป็นพลเมืองดีของประเทศชาติและบำเพ็ญประโยชน์แก่สังคม
5. หลักสูตรย่อมกำหนดวิธีการดำเนินชีวิตของเด็กให้เป็นไปด้วยความราบรื่นและผาสุก
6. หลักสูตรย่อมกำหนดแนวทางความรู้ ความสามารถ ความประพฤติ ทักษะและเจตคติในอันที่จะอยู่ร่วมกันในสังคม และบำเพ็ญประโยชน์ต่อชุมชนและประเทศจากที่กล่าวมาแล้วสรุปได้ว่า หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา 3 ระดับ คือ 1. ระดับประเทศ เป็นการชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดการศึกษาโดยภาพและเป็นตัวบ่งชี้ให้เห็นแนวโน้มสังคมกับการจัดการศึกษาในอนาคต 2. ระดับสถานศึกษา ซึ่งนับได้ว่าหลักสูตรเป็นหัวใจและจุดเด่นของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษานั้น ๆ 3. ระดับห้องเรียนซึ่งมีความสำคัญต่อการนำไปสู่การปฏิบัติ เพื่อจัดการเรียนรู้ที่เกี่ยวกับผู้เรียนโดยตรง โดยมีรายละเอียดและเอกสารประกอบที่กำหนดแนวทางว่าจะสอนใคร เรื่องใด เพื่ออะไร

2.1.3 องค์ประกอบของหลักสูตร

องค์ประกอบของหลักสูตร นับว่าเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้ความหมายของหลักสูตรสมบูรณ์และสามารถใช้เป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอน การประเมินผล และการปรับปรุงการเรียนการสอนหรือการพัฒนาหลักสูตรได้ องค์ประกอบของหลักสูตร โดยทั่วไปมี 4 องค์ประกอบ **1. ความมุ่งหมาย (objectives)** คือ เป็นเสมือนการกำหนดทิศทางของการจัดการศึกษา การจัดการเรียนการสอน เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนได้พัฒนาไปในลักษณะต่าง ๆ ที่พึงประสงค์อันก่อให้เกิดประโยชน์ในสังคมนั้น การกำหนดความมุ่งหมายของหลักสูตรต้องคำนึงถึงข้อมูลพื้นฐานของสังคม เพื่อประโยชน์ในการแก้ปัญหา และสนองความต้องการของสังคมและผู้เรียน และต้องสอดคล้องสัมพันธ์กับนโยบายการจัดการศึกษาของชาติด้วย กรมวิชาการ กระทรวงศึกษาธิการ กำหนดองค์ประกอบของหลักสูตรส่วนนี้ เป็น 2 ลักษณะ คือ **“หลักการของหลักสูตร”** หมายถึง แนวทางหรือทิศทางในการจัดการศึกษาซึ่งผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการจัดการศึกษาระดับนั้น ๆ จะได้ยึดถือเป็นแนวปฏิบัติ **“จุดหมายของหลักสูตร”** หมายถึง พฤติกรรมต่าง ๆ หรือคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ต้องการให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน เมื่อผ่านกระบวนการต่าง ๆ ตามที่กำหนดไว้ในหลักสูตรนั้นแล้ว **2. เนื้อหาวิชา (Content)** เป็นสาระสำคัญที่กำหนดไว้ในหลักสูตรให้ชัดเจน โดยมุ่งให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อพัฒนาไปสู่ความมุ่งหมายของหลักสูตร เนื้อหาสาระที่ได้กำหนดไว้ต้องสมบูรณ์ ต้องผนวกความรู้ ประสบการณ์ ค่านิยม แนวคิด และทัศนคติเข้าด้วยกันเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาทั้งในด้านความรู้ ความทัศนคติ และพฤติกรรมต่าง ๆ อันพึงประสงค์ **3. การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum implementation)** เป็นองค์ประกอบที่สำคัญยิ่ง เพราะเป็นกิจกรรมที่จะแปลงหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติกิจกรรมนั้นมีหลายลักษณะ แต่กิจกรรมที่สำคัญที่สุด คือ กิจกรรมการเรียนการสอน หรือ อาจกล่าวได้ว่า “การสอนเป็นหัวใจของการนำหลักสูตรไปใช้” ดังนั้น ครูผู้สอนจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้จัดการเรียนรู้ การกำหนดวิธีการที่จะนำผู้เรียนไปสู่ความมุ่งหมายของหลักสูตร ประกอบด้วย

2.1.4 วิธีการจัดการเรียนรู้ การกำหนดวิธีการจัดการเรียนรู้หลักสูตรจะเน้นแบบยึดครูเป็นสำคัญหรือยึดผู้เรียนเป็นสำคัญนั้น ย่อมขึ้นอยู่กับปรัชญาการศึกษา หรือแนวความคิด ความเชื่อในการจัดการศึกษาที่พึงประสงค์ และขึ้นอยู่กับจุดหมายของหลักสูตรนั้นเป็นสำคัญ สำหรับวิธีการจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรในปัจจุบันเน้นแบบยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ หรือเน้น “การสอนคน

มากกว่าการสอนหนังสือ” โดยมีแนวทางการจัดการเรียนรู้ เช่น กระบวนการเรียนหรือวิธีการเรียนสำคัญพอ ๆ กับเนื้อหาวิชาให้ผู้เรียนเป็นผู้แสดงและครูเป็นผู้กำกับการแสดงชี้แนะแนวทาง ผู้เรียนค้นหาความรู้ สรุป และ ตัดสินใจเอง สอนปฏิบัติควบคู่ไปกับทฤษฎี เป็นต้น

3.2 วัสดุประกอบหลักสูตร หมายถึง วัสดุ เอกสาร รวมทั้งสื่อการเรียนการสอนต่าง ๆ เพื่อช่วยให้ครูใช้หลักสูตรได้โดยง่าย สะดวก และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น แบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

3.1.1 วัสดุประกอบหลักสูตรสำหรับครู เช่น แผนการจัดการเรียนรู้ คู่มือครู คู่มือการใช้หลักสูตร คู่มือการประเมินผล คู่มือการแนะแนว คู่มือการจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตร เป็นต้น

3.2.2 วัสดุประกอบหลักสูตรสำหรับนักเรียน เช่น หนังสือเรียน หนังสือแบบฝึกหัด บัตรงาน หนังสืออ่านเพิ่มเติม แบบคัดลายมือ เป็นต้น

2.1.5 การประเมินผล (Evaluation) เป็นองค์ประกอบที่ชี้ให้เห็นว่าการนำหลักสูตรไปเปลี่ยนแปลงไปสู่การปฏิบัตินั้น บรรลุจุดมุ่งหมายหรือไม่ หลักสูตรเกิดสัมฤทธิ์ผลมากน้อยเพียงใด ข้อมูลจากการประเมินผลนี้จะป็นแนวทางไปสู่การปรับปรุงและพัฒนาหลักสูตรต่อไป

ธำรง บัวศรี (2538: 7-8) ที่กล่าวเน้นว่า หลักสูตรประกอบด้วย 1) จุดมุ่งหมายของหลักสูตร 2) จุดประสงค์ของการเรียนการสอน 3) เนื้อหาสาระและประสบการณ์ 4) วัสดุอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอน 5) ประเมินผลจากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมาทั้งหมด สรุปได้ว่าองค์ประกอบสำคัญของหลักสูตร คือ 1. จุดมุ่งหมายของหลักสูตร เป็นผลส่วนรวมที่ต้องการให้เกิดแก่ผู้เรียนหลังจากเรียนจบหลักสูตรไปแล้ว 2. โครงสร้างเนื้อหาสาระ เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ ทักษะและความสามารถที่ต้องการให้มี รวมทั้งประสบการณ์ที่ต้องการให้ได้รับ 3. ระยะเวลาเรียน เพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้ครบกระบวนการและมีประสิทธิภาพ 4. กิจกรรมการเรียนการสอน และสื่อ ทั้งนี้เพื่อให้แนวทางในการนำหลักสูตรไปใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 5. การวัดและการประเมินผล เพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพและเพิ่มประสิทธิภาพของหลักสูตรก่อนและหลังการนำไปใช้ องค์ประกอบหลักสูตรเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง และส่งผลถึงลักษณะ โครงสร้างรูปแบบของหลักสูตรว่าจะเป็นอย่างไร โดยมีองค์ประกอบที่สำคัญของ หลักสูตร คือ ความมุ่งหมาย (Objectives) เนื้อหาวิชา (Content) การนำหลักสูตรไปใช้ (Curriculum implementation) การประเมินผล (evaluation)

2.1.6 โครงสร้างหลักสูตร

โครงสร้างของหลักสูตร หมายถึง การกำหนดรูปแบบของการจัดเนื้อหาสาระ การกำหนดขอบเขตหรือจำนวนความมากน้อยของสาระ รวมทั้งเวลาเรียน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของหลักสูตร หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2544 ได้กำหนดโครงสร้างของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ดังนี้ (กรมวิชาการ. 2544 : 5-7)

1.ระดับช่วงชั้น กำหนดหลักสูตรเป็น 4 ช่วงชั้น

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6

2.สาระการเรียนรู้ ประกอบด้วย องค์ความรู้ที่ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะ หรือค่านิยม คุณธรรม จริยธรรมของผู้เรียน 8 กลุ่มสาระ ดังนี้

2.1 ภาษาไทย

2.2 คณิตศาสตร์

2.3 วิทยาศาสตร์

2.4 สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

2.5 สุขศึกษาและพลศึกษา

2.6 ศิลปะ

2.7 การงานอาชีพและเทคโนโลยี

2.8 ภาษาต่างประเทศ

สาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่มนี้ เป็นพื้นฐานสำคัญที่ผู้เรียนทุกคนต้องเรียนรู้โดยอาจจัดเป็น 2 กลุ่ม กลุ่มแรก ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม กลุ่มที่สอง ประกอบด้วย สุขศึกษาและพลศึกษา ศิลปะ การงานอาชีพและเทคโนโลยี ภาษาต่างประเทศ

3. กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นกิจกรรมที่จัดให้ผู้เรียน ได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพมุ่งเน้นเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดให้เรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ทั้ง 8 กลุ่มการ

เข้าร่วมและปฏิบัติกิจกรรมที่เหมาะสมร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุขกับกิจกรรมที่เลือกด้วยตนเอง ตามความถนัดและความสนใจอย่างแท้จริง

3.1 กิจกรรมแนะแนว เป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้เหมาะสมตามความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถค้นพบและพัฒนาศักยภาพของตน เสริมสร้างทักษะชีวิตและการพัฒนาตนสู่โลกอาชีพและมืงานทำ

3.2 กิจกรรมนักเรียน เป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนปฏิบัติด้วยตนเองอย่างครบวงจร ตั้งแต่ศึกษาวิเคราะห์ วางแผน ปฏิบัติตามแผน ประเมิน และปรับปรุงการทำงาน โดยเน้นการทำงานร่วมกัน เป็นกลุ่ม

4.มาตรฐานการเรียนรู้ หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม เพื่อใช้เป็นจุดหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ซึ่งกำหนดไว้ 2 ลักษณะ คือ

4.1 มาตรฐานการเรียนรู้ขั้นพื้นฐาน เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน

4.2 มาตรฐานการเรียนรู้ช่วงชั้น เป็นมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ เมื่อผู้เรียนเรียนจบในแต่ละช่วงชั้นคือ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 และ 6 และชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 และ 6

5.เวลาเรียน หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดในการจัดการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ไว้ดังนี้

ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 800-1,000 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 4-5 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 3 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-3 มีเวลาเรียนประมาณปีละ 1,000-1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

ช่วงชั้นที่ 4 ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4-6 มีเวลาเรียนปีละไม่น้อยกว่า 1,200 ชั่วโมง โดยเฉลี่ยวันละ 5-6 ชั่วโมง

2.1.7 รูปแบบหลักสูตร

หลักสูตรแต่ละรูปแบบจะแตกต่างกันในประเด็นสำคัญ ดังต่อไปนี้ คือ แนวความคิดหรือปรัชญาในการจัดการศึกษาแตกต่างกันจุดเน้นของความมุ่งหมายแตกต่างกัน เป็นต้น จากหลักเกณฑ์ความแตกต่างของหลักสูตรดังกล่าวข้างต้น อาจจำแนกรูปแบบของหลักสูตรได้ 8 รูปแบบ ดังนี้ 1. หลักสูตรแบบเนื้อหาวิชาหรือแบบรายวิชา เป็นหลักสูตรแบบดั้งเดิมหรือหลักสูตรเก่าที่เน้นการถ่ายทอดเนื้อหาวิชาเป็นหลัก ต้องการให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาความรู้ต่างๆ จะจัดไว้เพื่อถ่ายทอดอย่างมีระเบียบตามที่ผู้รู้ในแต่ละวิชาได้กำหนดไว้

2. หลักสูตรแบบสัมพันธ์วิชา เป็นหลักสูตรที่มีพื้นฐานมาจากหลักสูตรแบบรายวิชาเนื่องจากเมื่อนำหลักสูตรรายวิชาไปใช้การเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละวิชาแยกแยกกันมากขึ้น ผู้เรียนนำความรู้ไปใช้ประโยชน์ได้น้อย เพื่อแก้ปัญหานี้ จึงนำเนื้อหาวิชาต่างๆ ที่มีลักษณะคล้ายคลึง และมีส่วนเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันจัดไว้ด้วยกัน

3. หลักสูตรแบบหมวดวิชา หรือสหสัมพันธ์ หลักสูตรลักษณะแบบนี้จุดมุ่งหมายจะผสมผสานเนื้อหาวิชาที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน หรือสาขาเดียวกัน ให้มีความสัมพันธ์ระหว่างวิชามากขึ้น ในลักษณะหมวดวิชา เช่น หมวดวิชาสังคมศึกษา ประกอบด้วยวิชาภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ หน้าที่พลเมือง ศิลปกรรม เป็นต้น

4. หลักสูตรกิจกรรมและประสบการณ์ หลักสูตรลักษณะแบบนี้ต้องการแก้ไขข้อบกพร่องของหลักสูตรแบบรายวิชา ที่ไม่คำนึงถึงความต้องการและความสนใจของผู้เรียน หลักสูตรนี้จึงยึดเอากิจกรรม ความสนใจและประสบการณ์แวดล้อมมาเป็นแนวทางในการจัดลำดับประสบการณ์การเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ได้ในชีวิตจริง โดยยึดปรัชญาพัฒนาการเป็นแนวทางด้านการวัดผลให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนมากกว่าปริมาณความรู้ ความจำ โดยมีข้อดี คือ สนองความต้องการ และความสนใจของผู้เรียนเป็นการเรียนอย่างมีความหมาย เป็นต้น

5. หลักสูตรเพื่อชีวิตและสังคม หลักสูตรนี้ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดปรัชญาพัฒนาการนิยม ของ จอห์น ดิวอี้ ซึ่งเชื่อว่าการเรียนรู้เกิดจากประสบการณ์ และประสบการณ์จะทำให้พฤติกรรมเปลี่ยนแปลง หลักสูตรนี้จะยึดเอาสังคมและชีวิตของเด็กเป็นหลัก เช่น การมีส่วนร่วมใน

วัฒนธรรมประเพณีของสังคมที่แวดล้อมอยู่โดยพยายามให้เนื้อหามีส่วนสัมพันธ์กับชีวิตเพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริงเป็นต้น

6. หลักสูตรแกนกลาง หลักสูตรแบบนี้มีลักษณะผสมผสานเนื้อหาวิชาเพื่อที่จะตอบสนองความต้องการและความสนใจของผู้เรียน ส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีความสัมพันธ์กับประสบการณ์ชีวิตของผู้เรียนของผู้เรียน หลักสูตรประกอบด้วยสิ่งที่ผู้เรียนต้องเรียนเป็นความรู้หนึ่งและส่วนที่ใช้เลือกส่วนหนึ่ง หลักสำคัญอยู่ที่การจัดการเวลาเรียน และการจัดเนื้อหาให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและขณะเดียวกันเน้นการเรียนรู้ทางวิชาการอย่างมีระบบ โดยมีข้อดี คือ มีการผสมผสานทางการเรียนรู้และเนื้อหาวิชา มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตและความสนใจของผู้เรียน สนองความสนใจและความถนัดของแต่ละบุคคล เปิดโอกาสให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าหาความรู้เพิ่มเติมด้วยตนเอง

7. หลักสูตรแบบเอกัตถภาพ หลักสูตรแบบนี้จัดเนื้อหาสาระของหลักสูตรไปตามความเหมาะสมและความต้องการของผู้เรียนแต่ละบุคคล การจัดหลักสูตรแบบนี้ขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของครูผู้สอนที่จะวิเคราะห์ความต้องการ ระดับสติปัญญา และความสามารถของผู้เรียน ได้อย่างถูกต้องจัดการเรียนการสอนอยู่ในรูปของการจัดชุดการเรียนให้ผู้เรียนได้ศึกษาและพัฒนาความสามารถของตนไปตามลำดับ มี ข้อดีคือ ผู้เรียนสามารถได้เรียนได้ด้วยตนเอง โดยมีครูคอยให้คำแนะนำปรึกษา ผู้เรียนยึดแนวการสอนที่จัดทำไว้ โดยไม่ต้องพบผู้สอนเป็นประจำ ผู้เรียนที่มีความสามารถสูงสามารถพัฒนาตนเองได้เต็มความสามารถ แต่มีข้อจำกัดที่ว่าความสัมพันธ์ในการรวมกลุ่มมีน้อย ผู้เรียนที่ขาดความรับผิดชอบและไม่มีความซื่อสัตย์อาจจะไม่ได้ผลเต็มที่ การแก้ปัญหาต่าง ๆ กระทำได้น้อยและควรจะมาจากการคิดเห็นของกลุ่มมากกว่าคนเดียว

8. หลักสูตรบูรณาการ เป็นการผสมผสานเนื้อหาเข้าด้วยกัน ไม่แยกเป็นรายวิชา โดยพยายามรวมประสบการณ์ต่าง ๆ ให้เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน โดยจะคัดเลือกตัดตอนมาจากหลาย ๆ สาขา แล้วมาจัดเป็นกลุ่มหมวดหมู่เพื่อให้นักเรียนได้ประสบการณ์ที่ต่อเนื่อง มีคุณค่าต่อการดำเนินชีวิตและพัฒนาตนเอง การบูรณาการเนื้อหาวิชาต่าง ๆ จะเน้นที่ตัวเด็กและปัญหาสังคมเป็นสำคัญการจัดการเรียนสอน มุ่งให้ผู้เรียนได้รับประสบการณ์ตรง และนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน จัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับความสนใจและความต้องการ การวัดผลจะเน้นพัฒนาการทุกด้าน โดยเฉพาะด้านความสามารถในการแก้ปัญหา ข้อดี คือ ช่วยให้ผู้เรียนมี

ประสบการณ์ต่อเนื่อง มีประโยชน์โดยตรงต่อการดำรงชีวิตเป็นหลักสูตรที่มีการผสมผสานกันอย่างดีจากที่กล่าวมาแล้วจะเห็นได้ว่า การกำหนดรูปแบบของหลักสูตรเป็นการพิจารณาเลือกและจัดเนื้อหาวิชาของวิชาของหลักสูตรให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของหลักสูตรโดยหลักสูตรแต่ละรูปแบบจะมีจุดมุ่งหมายโครงสร้างหลักสูตรที่แตกต่างกันออกไป เนื่องจากการสร้างหลักสูตรแต่ละครั้ง ต่างยุคต่างสมัย จึงต้องคำนึงถึงพื้นฐานที่ต่างกันด้วย

2.1.8 ลักษณะของหลักสูตรที่ดี

หลักสูตรที่ดีย่อมส่งผลดีต่อการบริหารหลักสูตรและการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน กล่าวคือ หลักสูตรที่ดีจะเป็นแนวทางให้ผู้บริหาร โรงเรียนนำไปปฏิบัติได้ดี มีประสิทธิภาพทางด้านครูสามารถนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดผลดีต่อผู้เรียน หลักสูตรที่ดีควรมีลักษณะดังนี้ คือ

1. หลักสูตรควรมีความคล่องตัว และสามารถปรับปรุงและยืดหยุ่นให้เหมาะสมกับสภาพการณ์ต่างๆที่เปลี่ยนแปลงได้เป็นอย่างดี
2. หลักสูตรควรเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้การเรียนการสอนได้บรรลุตามความมุ่งหมายที่กำหนดไว้
3. หลักสูตรควรได้รับการจัดทำหรือพัฒนาจากคณะบุคคลหลายฝ่าย
4. หลักสูตรจะต้องจัดได้ตรงตามความมุ่งหมายของการศึกษาแห่งชาติ
5. หลักสูตรควรมีกิจกรรมกระบวนการและเนื้อหาสาระของเรื่องที่สอนบริบูรณ์เพียงพอที่จะช่วยให้ผู้เรียนคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และพัฒนาการเรียนผู้เรียนในทุกๆด้าน
6. หลักสูตรควรบอกแนวทาง ด้านสื่อการสอน การใช้สื่อ การวัดและประเมินผลไว้อย่างชัดเจน
7. หลักสูตรควรมีลักษณะที่สนองความต้องการและความสนใจ ทั้งของนักเรียนและสังคม
8. หลักสูตรควรส่งเสริมความเจริญงอกงามในตัวผู้เรียนทุกด้าน รวมทั้งส่งเสริมความคิดริเริ่มสร้างสรรค์
9. หลักสูตรควรชี้แนะแนวทางกระบวนการเรียนรู้ เพื่อให้ผู้เรียนได้เพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และเจตคติได้ด้วยตนเอง จากสื่อต่างๆที่อยู่รอบตัว

10. หลักสูตรควรจัดทำมาจากการศึกษาข้อมูลพื้นฐานด้านต่างๆอย่างรอบคอบ
11. เป็นหลักสูตรที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ เนื้อหาและกิจกรรมต้องเหมาะสมกับธรรมชาติ
12. เนื้อหาและประสบการณ์ต้องสอดคล้องกับสภาพการดำรงชีวิตของผู้เรียน ประสบการณ์ต้องเป็นสิ่งที่ใกล้ตัว และสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันหลักสูตร หมายถึง มวลประสบการณ์ความรู้ต่างๆที่จัดให้ผู้เรียนทั้งในและนอกห้องเรียนซึ่งมีลักษณะเป็นกิจกรรม โครงการหรือแผน ซึ่งประกอบด้วย ความมุ่งหมายของการสอน เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการเรียน การสอน ให้ผู้เรียนได้พัฒนาและมีคุณลักษณะตามความมุ่งหมายที่ได้กำหนดไว้ หลักสูตรเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการศึกษา ที่ชี้ให้เห็นถึงแนวทางการจัดการศึกษาของประเทศ หรือกล่าวอีกในหนึ่ง ได้ว่าหลักสูตรเป็นหัวใจของการจัดการเรียนการสอน ที่กำหนดแนวทางว่าจะสอนใคร เรื่องใด เพื่ออะไร

2.1.9 หลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช

2551 ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารเกี่ยวกับวิชาอิสลามศึกษา หลักสูตรอิสลามศึกษาในกลุ่มสาระสังคม ศึกษาศาสนาและวัฒนธรรม (อิสลามศึกษา) ตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้ความเป็นมาของการประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งพัฒนาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551 ซึ่งพัฒนาจากหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ที่สะท้อนให้เห็นถึงปัญหาและความไม่ชัดเจนของหลักสูตรบางประเด็นทั้งในส่วนของเอกสารหลักสูตรกระบวนการนำหลักสูตรสู่การ ปฏิบัติ และผลผลิตที่เกิดจากการใช้หลักสูตรเช่นปัญหาความสับสนของผู้ปฏิบัติในระดับ สถานศึกษาในการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา สถานศึกษาส่วนใหญ่กำหนดสาระและผลการ เรียนรู้ที่คาดหวังไว้มาก ทำให้เกิดปัญหาหลักสูตรเน้นการวัดและประเมินผลไม่สะท้อนมาตรฐาน ส่งผลต่อปัญหาการจัดทำเอกสารหลักฐานทางการศึกษาและการเทียบโอนผลการเรียนรวมถึง ปัญหาคุณภาพของผู้เรียนในด้านความรู้ทักษะ ความสามารถและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ยังไม่ เป็นที่น่าพอใจแม้พบว่าหลักสูตรดังกล่าวมีจุดติหลายจุดหลายประการ(สำนักงานคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551:1)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เป็นหลักสูตรที่ปรับให้มีความเหมาะสมและชัดเจนมากขึ้นทั้งเป้าหมายของหลักสูตรในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและกระบวนการนำหลักสูตรไปสู่การปฏิบัติในระดับเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา โดยได้มีการกำหนดวิสัยทัศน์ จุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่ชัดเจน เพื่อใช้เป็นทิศทางในการจัดทำสถานศึกษา การเรียนการสอนในแต่ละระดับ นอกจากนั้น ได้กำหนดโครงสร้าง เวลาได้เรียนขั้นต่ำของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ในแต่ละชั้นปีไว้ในหลักสูตรแกนกลางและเปิดโอกาสให้สถานศึกษาเพิ่มเติมเวลาเรียนได้ตามความพร้อมและจุดเน้นที่จัดทำขึ้นสำหรับท้องถิ่นและสถานศึกษานำไปใช้เป็นกรอบและทิศทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษาและจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาเด็กและเยาวชนไทยทุกคนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานให้มีคุณภาพด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงและแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551:1)

เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2550 พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 และนโยบายรัฐบาลสนับสนุนให้มีการจัดการศึกษาในรูปแบบที่หลากหลายสอดคล้องกับวัฒนธรรมและความต้องการของชุมชนที่ผู้ปกครองต้องการให้บุตรหลานได้เรียนรู้วิชาสามัญควบคู่กับวิชาศาสนาอิสลามจึงจำเป็นต้องทำหลักสูตรอิสลามศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อให้สถานศึกษานำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ซึ่งคำนึงถึงความพร้อมด้านทรัพยากร แหล่งเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของชุมชนและความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนแต่ละท้องถิ่นที่สำคัญ โดยมีได้บังคับให้สถานศึกษาทุกแห่งต้องนำไปดำเนินการต่อ ประการใด การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรอิสลามศึกษาจะต้องจัดบูรณาการกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ตั้งแต่วิสัยทัศน์ หลักการจุดหมาย สมรรถนะสำคัญของผู้เรียน คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตัวชี้วัดในบางสาระการเรียนรู้ และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการวัดและประเมินผลที่จะใช้ร่วมกันในการตัดสินผลการเรียนของผู้เรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551:2)

การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ความจำเป็นในการปฏิรูปหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน 1. การเปลี่ยนแปลงสภาพเศรษฐกิจและสังคมในช่วงทศวรรษที่ผ่านมาประเทศไทยมุ่งเน้นการพัฒนาทางด้านเศรษฐกิจภาคอุตสาหกรรม มีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้ในการผลิตสินค้าจนทำให้การส่งออกของสินค้าอุตสาหกรรม กลายเป็นรายได้หลักของประเทศ

ส่งผลให้อัตราการเติบโตของประเทศ และรายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้น ทำให้เศรษฐกิจเจริญอย่างรวดเร็ว สภาความเจริญดังกล่าวเป็นความเจริญที่ไม่ยั่งยืน เนื่องจากความมั่นคงและมั่นคงมิได้เกิดมาจากคุณภาพของคนในสังคมไทยหรือการพัฒนาเทคโนโลยีที่พึ่งตนเองได้ เมื่อสภาพการณ์ของโลกและเศรษฐกิจเปลี่ยนแปลงจึงทำให้เกิดวิกฤตการณ์ทางการเงินรุนแรงและต่อเนื่อง สภาพการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้นำมาซึ่งปัญหามากมายในปัจจุบัน 2. รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย สืบเนื่องมาจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 มีเจตนาให้การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคน กลุ่มครองสิทธิ สร้างความเสมอภาคให้โอกาสคนทุกคนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงและให้โอกาสแก่ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมจัดการศึกษาความล้มเหลวของการจัดการศึกษาความล้มเหลวของการจัดการศึกษาที่ไม่สามารถสร้างคนให้มีจิตใจที่ดี มีศักยภาพอย่างเพียงพอในการที่จะดำรงชีวิตในสังคม ประกอบอาชีพอย่างพอเหมาะและสามารถพัฒนาชีวิตให้ดียิ่งขึ้น 4. ความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีโลกในศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างมหาศาล เมื่อเทียบกับโลกในศตวรรษก่อน โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการและเทคโนโลยีมีความเจริญอย่างรวดเร็วและแพร่กระจายไปทุกแห่งอย่างรวดเร็วไม่มีขอบเขตจำกัดเช่นการติดต่อสื่อสารด้วยระบบคอมพิวเตอร์สามารถส่งข่าวไม่กี่วินาทีทางอีเมล (E-mail) ข้อมูลข่าวสารต่างกระจายถึงกันทั่วโลกอย่างรวดเร็ว ทำให้เกิดผลกระทบต่อกำหนดชีวิตของคนในสังคม 5. ความเป็นสังคมที่ไปสู่ความเป็นสากลความเป็นสังคมที่ไปสู่ความเป็นสากลนั้น จะต้องใช้วิธีการแห่งปัญญาใช้เทคโนโลยี การเคารพสิทธิ การเอื้อเฟื้อต่อสตรีและเด็ก และการเผชิญปัญหาใหม่ ๆ 6. การปฏิรูปสังคมการศึกษาจะต้องปฏิรูปสังคมให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมทางสังคม เอื้ออำนวยต่อสังคม จัดระบบการอยู่ร่วมกันทางสังคม สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ให้โรงเรียนเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ ให้นักเรียนเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ ผู้สอนเป็นผู้จัดการที่สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงบวก และมีการประกันคุณภาพการศึกษา 7. ผลการประเมินหลักสูตรและการใช้หลักสูตรปัจจุบันพบว่า มีหลายประเด็นที่ยังคงเป็นปัญหาของหลักสูตรที่ใช้ในปัจจุบัน เช่น 1. วิชาพื้นฐานที่จำเป็น โดยเฉพาะคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ ภาษาต่างประเทศ มีเวลาเรียนน้อยไปและไม่มีการเรียนต่อเนื่องตลอดหลักสูตร 2. หลักสูตรให้ความสำคัญกับเนื้อหาวิชาที่พัฒนาทางด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม ซึ่งได้แก่ วิชาพลศึกษา ศิลปะ ดนตรีน้อยไป

- 1) ผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้บางวิชาอยู่ในเกณฑ์ต่ำ เช่น คณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์

2) การเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการของประเทศและท้องถิ่น ยังทำได้น้อย

3) การกำหนดวิชาแกน วิชาบังคับเลือก วิชาเลือกเสรียังไม่เหมาะสม

4) การจัดหลักสูตรให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการในท้องถิ่น ซึ่งเป็นหัวใจของการเรียนหลักสูตรปี 2533 จากการติดตามผลการใช้หลักสูตรพบว่า โรงเรียนส่วนใหญ่ทำได้ประมาณร้อยละ 5 โรงเรียนที่ไม่สามารถดำเนินการได้ชี้แจงว่า มีข้อจำกัดในเรื่องความพร้อมของบุคลากร ขาดข้อมูลท้องถิ่นและขาดการสนับสนุนทางวิชาการ ตลอดจนภาระในการดำรงชีวิตของบุคลากรในท้องถิ่นที่ไม่สามารถเฉลี่ยเวลามาร่วมดำเนินการได้ 7) การนำหลักการของหลักสูตรสู่การปฏิบัติยังทำไม่ได้ผลตามที่วางไว้ นอกจากนี้มีข้อเรียกร้องให้ทบทวน ปรับปรุงหลักสูตรใน 3 ประเด็น คือความเหมาะสมของหลักสูตรในการพัฒนาความรู้พื้นฐานสำหรับผู้เรียนในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งพื้นฐานเรื่อง ภาษา คณิตศาสตร์ การจัดการ และการดำรงความเป็นไทยในสังคมโลกการประกันความรู้ ความสามารถขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนทุกคน และการส่งเสริมให้เด็กที่มีความรู้ ความสามารถได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพการผ่อนคลायข้อกำหนดในชั่วโมงเรียนและวิชา เพื่อเปิดโอกาสให้โรงเรียนที่มีความพร้อมสามารถพัฒนาหลักสูตรในระดับโรงเรียนได้เอง ตามเป้าหมายการศึกษาขั้นพื้นฐานของหลักสูตรที่ตกลงร่วมกันเงื่อนไขผลกัณฑ์ดังกล่าว ทำให้เกิดการปฏิรูปหลักสูตร

2.1.10 โครงสร้างเวลาเรียน

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดกรอบโครงสร้างเวลาเรียน ดังนี้

กลุ่มสาระการเรียนรู้/ กิจกรรม	เวลาเรียน									
	ระดับประถมศึกษา						ระดับมัธยมศึกษา ตอนต้น			ระดับมัธยมศึกษา ตอนปลาย
	ป. ๑	ป. ๒	ป. ๓	ป. ๔	ป. ๕	ป. ๖	ม. ๑	ม. ๒	ม. ๓	ม. ๔-๖
ภาษาไทย	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๒๐ (๓)	๑๒๐ (๓)	๑๒๐ (๓)	๒๔๐

							นก.)	นก.)	นก.)	(๖ นก.)
คณิตศาสตร์	๒๐๐	๒๐๐	๒๐๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๖๐	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๒๔๐ (๖ นก.)
วิทยาศาสตร์	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๒๔๐ (๖ นก.)
สังคมศึกษา ศาสนาและ วัฒนธรรม	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๒๔๐ (๖ นก.)
สุขศึกษาและพลศึกษา	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)
ศิลปะ	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)
การงานอาชีพและ เทคโนโลยี	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๘๐ (๒ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)
ภาษาต่างประเทศ	๔๐	๔๐	๔๐	๘๐	๘๐	๘๐	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๑๒๐ (๓ นก.)	๒๔๐ (๖ นก.)

รวมเวลาเรียน (พื้นฐาน)	๘๐๐	๘๐๐	๘๐๐	๘๐๐	๘๐๐	๘๐๐	๘๔๐ (๒๑ นก.)	๘๔๐ (๒๑ นก.)	๘๔๐ (๒๑ นก.)	๑,๕๖๐ (๓๕ นก.)
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๑๒๐	๓๖๐
รายวิชา / กิจกรรมที่ สถานศึกษาจัดเพิ่มเติม ตามความพร้อมและ จุดเน้น	ปีละไม่เกิน ๘๐ ชั่วโมง						ปีละไม่เกิน ๒๔๐ ชั่วโมง			ไม่น้อยกว่า ๑,๕๖๐ ชั่วโมง
รวมเวลาเรียนทั้งหมด	ไม่เกิน ๑,๐๐๐ ชั่วโมง/ปี						ไม่เกิน ๑,๒๐๐ ชั่วโมง/ปี			รวม ๓ปี ไม่น้อยกว่า ๓,๖๐๐ ชั่วโมง

การกำหนดโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐาน และเพิ่มเติมสถานศึกษาสามารถ
ดำเนินการ ดังนี้ระดับประถมศึกษาสามารถปรับเวลาเรียนพื้นฐานของแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้ได้
ตามความเหมาะสมทั้งนี้ ต้องมีเวลาเรียนรวมตามที่กำหนดไว้ในโครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานและ
ผู้เรียนต้องมีคุณภาพตามมาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดที่กำหนด ระดับมัธยมศึกษาต้องจัด
โครงสร้างเวลาเรียนพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดและสอดคล้องกับเกณฑ์การจบหลักสูตร
สำหรับเวลาเรียนเพิ่มเติม ทั้งในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาให้จัดเป็นรายวิชาเพิ่มเติม หรือ
กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยพิจารณาให้สอดคล้องกับความพร้อม จุดเน้นของสถานศึกษาและเกณฑ์
การจบหลักสูตร

2.1.11 คำอธิบายรายวิชาจากหลักสูตร

คำอธิบายสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา 1 (ส 21203) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ภาคเรียนที่ 1 เวลาเรียน 40 ชั่วโมงศึกษาความหมายของอิสลามและมุสลิม ความหมายของอิหม่าม อิสลาม เอี้ยะห์ซาน การปฏิญาณตนต่ออัลลอฮ ความหมายของเอกภาพ ประเภทของเอกภาพ ทั้งเตาฮีดรูนูบียะฮฺ เตาฮีดอูลูฮียะฮฺ เตาฮีดอัสมาวัสซิฟาท เตาฮีดเคาะลฟ์และเตาฮีดสะลฟ์ และผลการเรียนรู้ในเรื่องเอกภาพของอัลลอฮศึกษาคุณลักษณะต่างๆ ของอัลลอฮที่มุสลิมจำเป็นต้องรู้ 20 ประการ และคุณลักษณะที่ญาอิชสำหรับพระองค์ศึกษาความหมายของมาลาอิกะฮ จำนวนและหน้าที่ของมาลาอิกะฮที่มุสลิมควรรู้ศึกษาคัมภีร์ของอัลลอฮ ความสำคัญของคัมภีร์ การประทานคัมภีร์อัลกุรอาน ประเภทของบทอัลกุรอาน และความมหัศจรรย์ของคัมภีร์อัลกุรอานศึกษาความสามารถของรَسُول คุณสมบัติของบรรดารَسُول ความแตกต่างระหว่างนบีและ رَسُول คุณลักษณะของ رَسُولมุฮัมมัดซุฮุร และกะรอมะฮฺ และบอกมุอฺญิซะฮฺต่างๆที่มุสลิมควรรู้ศึกษาความหมายและคำศัพท์เกี่ยวกับวันกิยามะฮฺ สัญญาณเล็ก สัญญาณใหญ่แห่งการเกิดวันกิยามะฮฺเหตุการณ์ใกล้วันกิยามะฮฺจะมาถึงและสภาพชีวิตหลังความตายและในวันกิยามะฮฺศึกษาความหมายและความแตกต่างระหว่างเกาะฮฺและเกาะฮฺหลักฐานเกี่ยวกับเกาะฮฺและเกาะฮฺจากอัลกุรอานและอัลฮาดิษ และตัวอย่างของเกาะฮฺและเกาะฮฺศึกษาคำศัพท์ต่างๆ เกี่ยวกับหลักการศรัทธาทั้งด้านบวก เช่น “มุสลิม” “มุอฺมิน” “มุตะกีน” และด้านลบ เช่น “ฟาสิก” “มุนาฟิก” “มูรตัด” “มุชริก” เป็นต้น พร้อมความหมายศึกษาประเภทของซิริค บทลงโทษของการทำซิริค และผลเสียของซิริค และการเตาบะฮฺ

คำอธิบายสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา 2 (ส 21204) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1ภาคเรียนที่ 2 เวลาเรียน 40 ชั่วโมงศึกษาความรู้เบื้องต้นเกี่ยวกับอัลกุรอาน มารยาทต่างๆ ในการอ่านอัลกุรอานตลอดจนผลบุญที่ได้จากการอ่านอัลกุรอานศึกษารายละเอียด ท่องจำ อรรถาธิบาย พร้อมศึกษาความหมายและเนื้อหาคำสอนในซูเราะฮฺอัลฟาติฮะฮฺซูเราะฮฺอัลนาสซูเราะฮฺอัลฟิลซูเราะฮฺอัลกาฟิรูนและซูเราะฮฺอัลฮุคฺรฺ สรุปเนื้อหาที่สำคัญนำไปใช้ในชีวิตประจำวันศึกษาหลักตัจวิดที่สำคัญ พื้นฐานที่ต้องรู้จากเนื้อหา ซูเราะฮฺอัลฟาติฮะฮฺซูเราะฮฺอัลนาสซูเราะฮฺอัลฟิลซูเราะฮฺอัลกาฟิรูนและซูเราะฮฺอัลฮุคฺรฺ เพื่อการอ่านที่ถูกต้องและเป็นพื้นฐานในการอ่านอัลกุรอานบทต่อไปศึกษาจริยธรรมนำชีวิตในเรื่องความรับผิดชอบ ความซื่อสัตย์ ความอดทน การช่วยเหลือผู้อื่น ความขยัน มั่นเพียร ความยุติธรรม การตรงต่อเวลา ความมีระเบียบวินัย การเสียสละ การมีเมตตา และการเป็น

แบบอย่างที่ดีศึกษามารยาทต่อตนเอง ทั้งในด้านการแต่งกาย การรักษาสุขภาพ ความรับผิดชอบ การปฏิบัติตามคำสั่งของพระองค์อัลลอฮ์ และโทษของการฝ่าฝืนทั้งในด้านการละหมาดฟรัฎฮ์ 5 เวลา และการปกปิดเอาเราะฮ์ ในฐานะบ่าวของอัลลอฮ์คนหนึ่งศึกษามารยาทต่อเพื่อนมนุษย์ ทั้งมารยาทต่อครอบครัว มารยาทต่อเพื่อนบ้านและมารยาทในการคบเพื่อนศึกษามารยาทต่อศาสนสถานและสถานที่ชุมชน มารยาทต่อชุมชน มารยาทในสถานที่ประชุมและมารยาทต่อศาสนสถานทั้งในระดับท้องถิ่น จังหวัด ประเทศ และระดับโลกศึกษามารยาทในการปฏิบัติตามกฎหมายในด้านต่างๆ ทั้งกฎหมายที่เกี่ยวข้องในชีวิตประจำวันและที่เกี่ยวข้องกับกฎหมายบ้านเมืองศึกษามารยาทที่พึงมีและพึงปฏิบัติต่ออัลลอฮ์ ทั้งทางด้านการเสียสละเพื่ออัลลอฮ์และการดำเนินชีวิตตามระเบียบวินัยของสังคมที่สอดคล้องกับอิสลาม

คำอธิบายสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา 3 (ส 22203) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 1 เวลาเรียน 40 ชั่วโมง ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับการทำความสะอาดในอิสลามในเรื่องน้ำและชนิดของน้ำ การชำระด้วยน้ำการอิสติญาอูพร้อมความหมายและหลักเกณฑ์ของการอิสติญาอูศึกษาความหมายของการอาบน้ำวาฮิบและการอาบน้ำสุนัตกรณีที่ต้องอาบน้ำวาฮิบกรณีที่ต้องอาบน้ำสุนัตหลักในการอาบน้ำเงื่อนไขของการอาบน้ำตลอดจนข้อห้ามของผู้ที่มีญะนาบะฮ์ศึกษาความหมายของวุฎูอ์ สิ่งที่ต้องปฏิบัติ(วาฮิบ)ในการอาบน้ำละหมาดสุนัตที่ควรปฏิบัติในการอาบน้ำละหมาด สิ่งที่ทำให้เสียน้ำละหมาด ข้อห้ามสำหรับบุคคลที่ไม่มีน้ำละหมาดศึกษาความหมายของการตะยัมมูม เงื่อนไขของการตะยัมมูม วิธีการทำตะยัมมูม และสิ่งที่ทำให้เสียตะยัมมูมศึกษาความหมายของการอาซานและอิกอมะฮ์ ความแตกต่างระหว่างการอาซานและอิกอมะฮ์ คำกล่าวการอาซานและอิกอมะฮ์ ตลอดจนข้อปฏิบัติ (สุนัต) ในการอาซานและอิกอมะฮ์ศึกษาความหมายของการละหมาดฟรัฎฮ์ คุณสมบัติของผู้ที่ต้องละหมาดฟรัฎฮ์ เงื่อนไขในการละหมาดฟรัฎฮ์ ข้อควรปฏิบัติก่อนการละหมาดฟรัฎฮ์ วิธีการละหมาดฟรัฎฮ์ ข้อควรปฏิบัติ (สุนัต) ขณะละหมาดฟรัฎฮ์ และหลังละหมาดฟรัฎฮ์ และสิ่งที่ทำให้เสียละหมาดฟรัฎฮ์ศึกษาความหมายของการละหมาดสุนัต ความสำคัญและความประเสริฐของการละหมาดสุนัต และประเภทของการละหมาดสุนัตศึกษาความหมายของการถือศีลอดฟรัฎฮ์ ประโยชน์ของการถือศีลอดฟรัฎฮ์ หลักการของการถือศีลอดฟรัฎฮ์ ข้อควรปฏิบัติ (สุนัต) ในคืนแห่งการถือศีลอด ผู้ที่ไม่ต้องถือศีลอดฟรัฎฮ์ บุคคลที่อนุโลมให้ถือศีลอดได้ สิ่งที่ไม่ควรปฏิบัติ (มักรูฮ) ในการถือศีลอดฟรัฎฮ์ และสิ่งที่ทำให้เสียศีลอดฟรัฎฮ์ศึกษาความหมาย

ของการถือศีลอดสุนัตความสำคัญและความประเสริฐของการถือศีลอดสุนัตและการถือศีลอดสุนัตประเภทต่าง ๆ

คำอธิบายสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา 4 (ส 22204) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ภาคเรียนที่ 2 เวลาเรียน 40 ชั่วโมงศึกษาความหมายของชะกาต ประเภทของชะกาต คุณสมบัติของผู้ที่ต้องจ่ายชะกาตเงื่อนไขของการจ่ายชะกาตและประโยชน์ของชะกาตต่อสังคมศึกษาความหมายและรายละเอียดของการระงับเงื่อนไขในการระงับสิ่งที่ใช้ในการระงับการระงับในอิสลามการชอคาเกาะฮุดียะฮุศึกษาการจัดการศพ การอาบน้ำศพ การห่อศพ การฝังศพ การละหมาดศพ (การละหมาดญะนาซะฮุ) สิ่งที่ต้องรู้ในการจัดการศพ พิณัยกรรม และมรดกในอิสลามศึกษาความหมายเงื่อนไข และคุณสมบัติของผู้ที่ต้องทำฮัจญ์และอุมเราะฮุ หลักการ(รูกน) ฮัจญ์หลักการ(รูกน)อุมเราะฮุ สิ่งที่ต้องปฏิบัติในการทำฮัจญ์สิ่งที่ต้องปฏิบัติในการแหะวาฟสะแอ และวุกุฟ สิ่งที่ต้องปฏิบัติ(สุนัต) ในการทำฮัจญ์ ข้อห้ามในการเอียะฮุรวม สิ่งที่ทำให้เสียฮัจญ์และอุมเราะฮุ และผลบุญของการทำฮัจญ์ศึกษาความหมายของการทำกูรบานและอากีเกาะฮุสัตว์ที่จะทำกูรบานและอากีเกาะฮุวันเวลาที่เหมาะสำหรับทำกูรบานและอากีเกาะฮุความสำคัญและความประเสริฐของผู้ที่ทำกูรบานและอากีเกาะฮุ

คำอธิบายสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา 5 (ส 23203) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 1 เวลาเรียน 40 ชั่วโมงศึกษาความหมายของประวัติศาสตร์และวิธีการศึกษาประวัติศาสตร์ทั่วไปและประวัติศาสตร์อิสลามศึกษาชีวประวัติของท่านนบีอาดัมอะลัยฮิสลามและวิวัฒนาการของการกำเนิดมนุษยชนะที่อยู่ในครรรภ์มารดาศึกษายุคสมัยต่างๆในสมัยประวัติศาสตร์อิสลามโดยภาพรวมกว้างๆตั้งแต่การเกิดของนบีอาดัมอะลัยฮิสลาม จนถึงปัจจุบันศึกษาชีวประวัติของอูลูล้อฮัมมีและผลงานเด่นหรือนำบทเรียนที่สามารถนำไปเป็นแบบอย่างนำไปใช้ในชีวิตประจำวันศึกษาชีวประวัติของท่านนบีมุฮัมมัดซ.ล.ตั้งแต่ก่อนท่านประสูติและช่วงที่ท่านยังมีชีวิตอยู่ตลอดจนเหตุการณ์ต่างๆที่เกิดขึ้นทั้งก่อนการอพยพและหลังการอพยพ และนำคำสอนหรือแบบอย่างที่ท่านสอนไว้ไปปฏิบัติใช้ในชีวิตประจำวันศึกษาชีวประวัติของเคาะลีฟะฮุทั้ง 4 ท่าน คือ ท่านอับูบักรุ อุมร์ อูสมาน และอาลี ในด้านต่างๆ ตลอดจนวิธีการได้มาซึ่งตำแหน่งเคาะลีฟะฮุ และศึกษาผลงานเด่นหรือเหตุการณ์สำคัญๆ ที่เกิดขึ้นในสมัยเคาะลีฟะฮุแต่ละท่านศึกษาชีวประวัติของเศาะฮาบะฮุเศาะฮาบียะฮุ ตาบียีน ตาบียิตตาบียีน ของท่านนบีมุฮัมมัด ซ.ล. ที่เด่นๆ และควรแก่การจดจำแก่

เยาวชนคนรุ่นหลัง ตลอดจนผลงานเด่นๆ ของบุคคลเหล่านั้นศึกษาชีวประวัติของบุคคลสำคัญในอิสลาม ตั้งอดีตจนถึงปัจจุบันในแขนงต่าง ๆ และศึกษาความเปลี่ยนแปลงของโลกอิสลามในปัจจุบัน พร้อมกับติดตามความเคลื่อนไหวและเหตุการณ์ปัจจุบันที่เกิดขึ้นกับโลกมุสลิม

คำอธิบายสาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา 6 (ส 23204) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ภาคเรียนที่ 2 เวลาเรียน 40 ชั่วโมงศึกษาแหล่งที่มาประเภทความสำคัญและความหมายของกฎหมายอิสลาม และรายละเอียดต่างๆ ที่เกี่ยวข้องศึกษาวิธีการคบเพื่อนตามแบบฉบับของมารยาทในอิสลามตลอดจนขอบเขตความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนต่างประเทศที่ถูกต้องศึกษาลักษณะครอบครัวในบรรยากาศแบบอิสลาม และตามแบบขนานนะฮ์ที่ท่านนบีได้ทำเป็นแบบอย่างไว้แล้วศึกษาหิกมะฮ์หรือประโยชน์ของการครองเรือนตามหลักการอิสลาม การเตรียมความพร้อมก่อนการสมรส และการใช้ชีวิตการสมรสที่ถูกต้องตามหลักการอิสลาม บอกถึงโทษและผลเสียที่ได้สำหรับผู้ที่ฝ่าฝืนบทบัญญัติอิสลามศึกษาความหมายของการนิกะฮ์(การสมรส) ขั้นตอนการสมรส มะหัร การหย่าร้าง อิดะฮ์ และการคืนดีที่กำหนดไว้ในหลักการอิสลามศึกษาสิทธิ์และหน้าที่ของสามีภรรยา หน้าที่ของสามีต่อภรรยา หน้าที่ของภรรยาต่อสามี หน้าที่ของบิดามารดาต่อบุตร หน้าที่ของบุตรต่อบิดามารดา และหน้าที่ของบิดามารดาต่อบุตรบุญธรรม ศึกษาความผิดทางอาญาตามกฎหมายอิสลาม การผิดประเวณี การลักทรัพย์ การประทุษร้าย หรือการฆาตกรรม และการเสพล้างเสพติดหรือของมีนเมาศึกษารายละเอียดต่างๆ ของการซื้อ-ขาย และดอกเบี้ยที่ได้บัญญัติไว้ในบทบัญญัติอิสลาม

คำอธิบายรายวิชาอิสลามศึกษา 1 (ส31204) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 ภาคเรียนที่ 2 เวลาเรียน 40 ชั่วโมงศึกษาหลักศรัทธา การยึดมั่น ความเข้าใจ ความสำคัญ ฝึกอ่าน เขียน ท่องจำ อธิบาย และสรุปเนื้อหา จากอัลกุรอานละอัลฮาดิษ ศึกษาประวัติศาสตร์ของรสูล คอลีฟะฮ์ศอฮาบะฮ์ ตาบิอิน อุลามา ราชวงศ์ที่สำคัญ และเหตุการณ์ที่สำคัญของมุสลิม ในปัจจุบัน เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างในการดำเนินชีวิตเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการอ่าน นำหลักคำสอนจากอัลกุรอานและอัลฮาดิษและประวัติรสูลคอลีฟะฮ์ ศอฮาบะฮ์ ตาบิอิน อุลามา ราชวงศ์ที่สำคัญ และเหตุการณ์ที่สำคัญของมุสลิม ในปัจจุบัน มาปฏิบัติในชีวิตประจำวัน

คำอธิบายรายวิชาอิสลามศึกษา 1 (ส32203) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 1 เวลาเรียน 40 ชั่วโมงศึกษาฝึกอ่าน ท่องจำและสรุปเนื้อหา จากอัลกุรอานละอัลฮาดิษเพื่อให้มีความรู้

ความเข้าใจและมีทักษะการอ่านนำหลักคำสอนจากอัลกุรอานและอัลฮาดิษมาปฏิบัติได้ศึกษาจริยธรรมเกี่ยวกับความโกรธ การยำเกรง อิสลามกับการอบรมจิตใจ ความอาย การดำรงอยู่ในทางที่เที่ยงตรง เพื่อดำรงชีวิตได้อย่างสันติสุขศึกษาเกี่ยวกับการละหมาดฟรัดู ละหมาดสุนัต และการละหมาดญามาอะฮ การจัดการมัฆญูดและการละหมาดมัฆญูด การละหมาดวันศุกร์ การอ่านคฺฎุบะฮ์ การถือศีลอด การจ่ายซะกาตและการทำฮัจญ์เพื่อให้ความรู้ ความเข้าใจ ปฏิบัติศาสนกิจ มีมารยาท คุณธรรมจริยธรรม ตามบทบัญญัติอิสลาม

คำอธิบายรายวิชาอิสลามศึกษา 1 (ส32204) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 5 ภาคเรียนที่ 2 เวลาเรียน 40 ชั่วโมงศึกษาฝึกอ่าน ท่องจำ อรรถาธิบายและสรุปเนื้อหาจากอัลกุรอานละอัลฮาดิษเพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจและมีทักษะการอ่านนำหลักคำสอนจากอัลกุรอานและอัลฮาดิษมาปฏิบัติได้ศึกษาอัลฮาดิษ จริยธรรมเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ที่ได้เข้าสวรรค์ผลตอบแทนของการทำความดี และคุณลักษณะของอัลลอฮจากอัลฮาดิษได้ศึกษาเกี่ยวกับการซื้อขาย การแบ่งปันผลหุ้นส่วน การแบ่งปันผลกำไร การให้เช่า การทำงาน การใช้จ่าย ประโยชน์การร่วมหุ้น การออมทรัพย์ การประกันภัย ดอกเบี้ย การจำนำ จำนอง การกู้ยืม ระบบเศรษฐกิจอิสลามและระบบเศรษฐกิจอื่นๆ สถาบันการเงินอิสลาม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญในการปฏิบัติตนตามบัญญัติของอิสลาม ได้ถูกต้องและอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

คำอธิบายรายวิชาอิสลามศึกษา 5 (ส33203) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 1 เวลาเรียน 40 ชั่วโมงศึกษาฝึกอ่าน ท่องจำ และสรุปเนื้อหาจากอัลกุรอานละอัลฮาดิษ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการอ่าน นำหลักคำสอนจากอัลกุรอานและอัลฮาดิษมาปฏิบัติได้ศึกษาจริยธรรม จากฮาดิษเกี่ยวกับการบริจาค คำสั่งเสีย ความดี ความซื่อ และหนทางสู่สวรรค์จากฮาดิษได้ศึกษาเกี่ยวกับกฎหมาย มรดก พิณัยกรรม กฎหมายอาญา พระราชบัญญัติองค์กรศาสนาอิสลาม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญของอัลกุรอานละอัลฮาดิษ และกฎหมาย มรดก พิณัยกรรม กฎหมายอาญา ใช้ในการปฏิบัติตน ตามบทบัญญัติอิสลาม ได้ถูกต้องและอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข

คำอธิบายรายวิชาอิสลามศึกษา 6 (ส33204) ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ภาคเรียนที่ 2 เวลาเรียน 40 ชั่วโมงศึกษาฝึกอ่าน ท่องจำ และสรุปเนื้อหาจากอัลกุรอานละอัลฮาดิษ เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และมีทักษะการอ่าน นำหลักคำสอนจากอัลกุรอานและอัลฮาดิษมาปฏิบัติได้

ศึกษาอัลฮาดิษ จริยธรรมเกี่ยวกับการเชื่อฟังคำสั่งของอัลลอฮ์ การถ่อมตน การรักตนเองและผู้อื่น การห้ามปรามความชั่วมารยาทในสังคม และการปกปิดข้อผิดพลาดของผู้อื่นจากฮาดิษได้ศึกษาการเลือกคู่ครองการนิกฮ การมีภรรยามากกว่าหนึ่งคน สิทธิและหน้าที่ของบุคคลในครอบครัว สถานการณ์โลกมุสลิม เพื่อให้มีความรู้ ความเข้าใจ และเห็นความสำคัญ ในการปฏิบัติตน ตามบทบัญญัติอิสลามได้ถูกต้องและอยู่ร่วมกัน ได้อย่างสันติสุข

2.2 การจัดการเรียนการสอน

นิเลาะ แวอูเซ็ง(2551) ดังนั้น หากมุสลิมมีวัตถุประสงค์ในการทำงานอย่างทุ่มเท เพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์สุบฮู เขาก็ถือเสมือนว่ากำลังปฏิบัติศาสนกิจ และจะได้รับผลตอบแทนจากอัลลอฮ์สุบฮูอิสลามได้สนับสนุนให้ทำงานอย่างทุ่มเทและใช้ความพยายามอย่างสุดความสามารถเพื่อให้ได้มาซึ่งผลบุญจากการงานเหล่านั้น นอกจากนี้ อิสลามได้เปรียบผู้ที่ทำงานหนักเสมือนผู้ที่ต่อสู้ในหนทางของอัลลอฮ์สุบฮู (Farghali 1402 A.H.: 157) อัลลอฮ์สุบฮู ได้ตรัสไว้ว่า

﴿ إِنَّ رَبَّكَ يَعْلَمُ أَنَّكَ تَقُومُ أَدْنَىٰ مِنْ ثُلُثِي اللَّيْلِ وَنِصْفَهُ وَثُلُثَهُ وَطَافِيَةً
مِّنَ الَّذِينَ مَعَكَ وَاللَّهُ يُقَدِّرُ اللَّيْلَ وَالنَّهَارَ عَلِمَ أَنْ لَنْ تُحْصَوْهُ فَتَابَ عَلَيْكُمْ
فَاقْرَأُوا مَا تيسَّرَ مِنَ الْقُرْآنِ عَلِمَ أَنْ سَيَكُونُ مِنْكُمْ مَّرْضَىٰ وَءَاخِرُونَ يَضُرُّونَ
فِي الْأَرْضِ يَبْتَغُونَ مِن فَضْلِ اللَّهِ وَءَاخِرُونَ يُقْتَتِلُونَ فِي سَبِيلِ اللَّهِ فَاَقْرَأُوا مَا
تيسَّرَ مِنْهُ وَأَقِيمُوا الصَّلَاةَ وَآتُوا الزَّكَاةَ وَأَقْرِضُوا اللَّهَ قَرْضًا حَسَنًا وَمَا تُقَدِّمُوا
لِأَنفُسِكُمْ مِّنْ خَيْرٍ تَجِدُوهُ عِنْدَ اللَّهِ هُوَ خَيْرًا وَأَعْظَمَ أَجْرًا وَاسْتَغْفِرُوا اللَّهَ إِنَّ اللَّهَ
غَفُورٌ رَّحِيمٌ

“พระองค์ทรงรู้ดีว่า อาจมีบางคนในหมู่พวกเจ้าเป็นคนป่วย และบางคนอื่นๆ ต้องเดินทางไปดินแดนอื่นเพื่อแสวงหาความโปรดปรานของอัลลอฮ์ และบางคนอื่นต่อสู้อันหนทางของอัลลอฮ์สุบฮ์” (อัลมุซซัหมิน 73:20)

อิบรอฮีม ณรงค์รักษาเขต (2549: 19-21) ได้เขียนตัวอย่างบางประการของเทคนิคและวิธีการสอนของท่านนบีมุฮัมมัดซึ่งสรุปได้ดังนี้เทคนิคการย้ำหากท่านเห็นว่าเรื่องใดมีความสำคัญท่านก็จะกล่าวซ้ำหลาย ๆ ครั้งและบ่อยครั้งที่ท่านปฏิบัติเช่นนี้ 1.เทคนิคการตั้งคำถาม บางครั้งเมื่อท่านต้องการดึงดูดความสนใจของผู้เรียน ท่านก็เริ่มด้วยการตั้งคำถาม 2.เทคนิคการอุปมา บ่อยครั้งที่ท่านศาสดา ได้ใช้เทคนิคนี้ ในการสอนหลักการทางศาสนาแก่บรรดาศอฮาบะฮ์ เพราะวิธีนี้จะทำให้เข้าใจหลักคำสอนได้อย่างแท้จริง 3.เทคนิคการใช้บทบาทสมมุติ 4.การใช้สื่อการเรียนการสอนในการเรียนการสอนของศาสดาบางครั้งท่านจะนำสื่อการเรียนการสอนมาประกอบการอธิบาย การจัดการเรียนการสอนของครูสอนอิสลามศึกษาต้องอาศัยความสุขุมรอบคอบ มี บุคลิกภาพที่ดี โอบอ้อมอารี รู้จักเอาใจใส่ เป็นมิตรที่ดีมีความยุติธรรม เข้าใจความแตกต่างและความต้องการของผู้เรียนแต่ละคนและเข้าใจถึงปัญหาต่าง ๆ ของผู้เรียนได้ ความหมายของการจัดการเรียนการสอนคือการจัดกิจกรรมประสบการณ์หรือสถานการณ์ใดๆที่มีความหมายกับผู้เรียนให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติและปฏิสัมพันธ์กับสิ่งเหล่านี้ด้วยตนเอง โดยการสังเกต วิเคราะห์ ปฏิบัติ สรุป เพื่อสร้างนิยามความหมายและผลดีต่อความรู้ด้วยตนเอง ทำให้เกิดการเรียนรู้ทุกด้านอย่างสมดุล และการสอนก็สามารถดำเนินไปอย่างมี ประสิทธิภาพ และการเรียนรู้ของผู้เรียนก็สามารถ บรรลุจุดประสงค์ การสอนที่กำหนดไว้

นิละเซ แวอูเซ็ง(2551: 36) ปราชญ์มุสลิม เช่น อัลฟารอบี (Al-Farabi)

(ค.ศ. 870-950) อิบน์ ซินา (IbnSina) (ค.ศ. 980-1037) อัลฆอซาลี (Al-Ghazali) (ค.ศ. 1058-1111) และอิบนุ ค็อลดูน (IbnKhalidun) (ค.ศ. 1332-1406) ได้ให้ความสำคัญต่อความรู้และได้สร้างสารบทจำแนกความรู้ไว้หลายแบบ การจำแนกความรู้ตามแนวทางของอัลฆอซาลีถือเป็นการต่อยอดศาสตร์แห่งการจำแนกประเภทความรู้ที่พัฒนาขึ้นโดยปราชญ์รุ่นก่อนๆ อัลฆอซาลีได้จำแนกความรู้ที่แตกต่างกัน ดังนี้

1. ศาสตร์เชิงทฤษฎีและปฏิบัติ
2. ศาสตร์หุฎูรีย์ (Huduri) และหุศูลีย์ (Husuli)
3. ศาสนศาสตร์ (al-Shari'ah) และพุทธิศาสตร์ (al-Aqliyah)
4. ศาสตร์ภาคบังคับเฉพาะ (Fard' ain) คือศาสตร์บังคับสำหรับปัจเจกบุคคล และศาสตร์

5. ภาคบังคับทั่วไป (FardKifayah) คือ ศาสตร์ที่บังคับสำหรับคนส่วนใหญ่ (อ้างถึงใน Hashim, 1996:6)หนึ่งในสารบทยการจำแนกศาสตร์หรือความรู้อิสลามร่วมสมัยคือระบบที่ได้รับการพัฒนาขึ้นโดยอัลอะตัส (al-Attas, 1980) ซึ่งได้จำแนกความรู้เป็น 2 ประเภทดังนี้

1. ความรู้ศาสนา (Religious Sciences) ประกอบด้วยกุรอาน (Qur'an) : การอรรถาธิบายและการตีความหมายสุนนะฮ์ (Sunnah) : ชีวิตประวัติเราะสุลคือลข ประวัติศาสตร์ และศาสนแห่งบรรดาเราะสุลก่อนเราะสุลมุหัมมัด คือลข อัลหะดีษและรายงานชะรีอะฮ์ (Shari'ah): อุกุศุลุคฟิกุศและฟิกุศ หลักและการปฏิบัติในอิสลาม เทววิทยา (Theology): ความเชื่อต่ออัลลอฮ์สุบฮู การมีอยู่ของอัลลอฮ์สุบฮู คุณลักษณะ พระนาม และหลักเอกภาพอภิปรัชญาอิสลาม (al-Tasawwuf) จิตวิทยา จักรวาลวิทยา กววิทยา องค์ประกอบของปรัชญาอิสลามซึ่งรวมถึงหลักคำสอนแห่งจักรวาลที่ว่าด้วยลำดับขั้นของการมีอยู่ภาษาศาสตร์ (Linguistic): ภาษาอาหรับ ไวยากรณ์ ส่วนประกอบของคำและวรรณกรรม

2. ศาสตร์ที่ว่าด้วยปรัชญาสติปัญญาและหลักเหตุและผล(Rational, Intellectual, and Philosophical Sciences) ประกอบด้วยสังคมศาสตร์ วิทยาศาสตร์บริสุทธิ์ วิทยาศาสตร์ประยุกต์ เทคโนโลยี

ฮาซิม (Hashim, 1996) ได้กล่าวไว้ว่า ความรู้สามารถที่จะจำแนกออกเป็น

2 ประเภท คือ (1) ความรู้ที่ได้รับการเปิดเผยจากอัลลอฮ์สุบฮู ('Ilm al-Naqliyah) และ (2) ความรู้ที่ได้รับจากการแสวงหา (Ilm al-'Aqliyah) ซึ่งได้รวมถึงความรู้ที่เกี่ยวกับการใช้หลักเหตุและผลสติปัญญา และปรัชญา ความรู้ประเภทแรกเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับมุสลิมทุกคนที่จะต้องแสวงหาส่วนความรู้ประเภทที่สองเป็นความรู้ที่มีความจำเป็นสำหรับมุสลิมในระดับชุมชนวันมุหัมมัด ดาูด (Wan MohdDaud, 1989) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณลักษณะของความรู้ในอิสลามว่าคุณลักษณะพิเศษที่มีอยู่ในญาณวิทยาอิสลามคือมโนทัศน์แห่งความรู้ของอัลลอฮ์สุบฮู แหล่งที่มาของความรู้ของมนุษย์คือ อัลลอฮ์สุบฮู เพราะพระองค์ได้สอนมนุษย์ให้รู้ในทุกสิ่งความรู้ในอิสลามจะวางอยู่บนหลักศัจธรรม (al-Yaqin) คุณลักษณะที่สำคัญประการหนึ่งของความรู้ในอิสลามคือ ความเป็นองค์รวมหรือบูรณาการ ในบริบทดังกล่าวนี้ หมายความว่า ญาณวิทยาจะมีความสัมพันธ์ กับจริยศาสตร์ และจิตวิญญาณ ประการสุดท้าย ความรู้ควรที่จะใช้เพื่อการปฏิบัติงานที่ดี เพราะการปฏิบัติเป็นส่วนหนึ่งของมโนทัศน์แห่งความรู้

ชูศักดิ์ อินทร์รักษ์(2545:71-72) ได้สรุปทฤษฎีสารัตถนิยมเกี่ยวกับพฤติกรรมการสอนดังนี้ การเรียนรู้ต้องเกิดจากความพยายาม ความสนใจในเนื้อหาสาระ ทำงานยาก ๆ และเรียนรู้ อย่างมีระเบียบวินัย ถ้าผู้เรียนเอาชนะความเบื่อหน่ายได้ในที่สุดจะประสบความสำเร็จ

1. ครูเป็นผู้ที่มีบทบาทที่สำคัญที่จะทำให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ ครูต้องฝึกฝนและมีความรู้เป็นอย่างดี และเป็นผู้ออกชี้แนวทางให้กับผู้เรียน

2. การนำเนื้อหาวิชาที่จัดให้กับผู้เรียนเป็นเนื้อหาที่ได้เลือกสรรแล้วเป็นอย่างดี โดยที่ครู จะต้องตระหนักและเข้าใจผู้เรียน สถานศึกษาจึงต้องจัดสิ่งที่ดี ๆ ให้กับผู้เรียนมิใช่เพื่อให้ผู้เรียน เลือกรเรียนตามปรารถนาที่ตนชอบ

3. กฎเกณฑ์ทางสังคมที่สืบทอดเป็นมรดกทางวัฒนธรรม ได้พิสูจน์แล้วว่า เป็นสิ่งดีงามและ ถูกต้องจะต้องนำมาปฏิบัติกันต่อไป

4. การเรียนสิ่งที่มีความหมายและจำเป็นสำหรับชีวิต(Essential Con-cents)ครูจำเป็นต้องเข้าใจ และปรับให้สอดคล้องกับการนำไปใช้ในชีวิตจริงของผู้เรียน

ทิสนา แคมมณี(2545: 2) กล่าวว่า การสอนเป็นพฤติกรรมทางธรรมชาติของมนุษย์ เกิดขึ้น โคนทั่วไป ไม่เลือกเวลา สถานที่ เป็นลักษณะของการสอนที่ไม่มีรูปแบบแน่นอนตายตัว ลักษณะของการสอนที่เริ่มมีรูปแบบเกิดขึ้นเมื่อนักปราชญ์ นักคิด และเจ้าลัทธิต่าง ๆ เกิดขึ้นเขา เหล่านั้นได้ถ่ายทอดและเผยแพร่ ความรู้ ความคิด และความเชื่อของเขา โดยใช้ความสามารถและ ศิลปะเฉพาะตัวในการสอน

ทิสนา แคมมณี(2545: 321) ได้ให้ความหมายว่าวิธีการสอนคือขั้นตอนที่ผู้สอน ดำเนินการให้ผู้เรียนเกิดการเรียนตามวัตถุประสงค์ด้วยวิธีการต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปตาม องค์ประกอบและขั้นตอนสำคัญอันเป็นลักษณะเฉพาะหรือลักษณะเด่นที่ขาดไม่ได้ของวิธีนั้น

ทิสนา แคมมณี (2545) รูปแบบการเรียนการสอนตามแนวคิดของกานเย

(Gagne's Instruction Model) ทฤษฎี/หลักการ/แนวคิดรูปแบบกานเย (Gagne, 1985: 70-90) ได้ พัฒนาทฤษฎีเงื่อนไขการเรียนรู้ (Conditions of Learning) ซึ่งมี 2 ส่วนใหญ่ๆ คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ ของกานเยอธิบายว่า ปรัชญาการณการเรียนรู้มีองค์ประกอบ 3 ส่วนคือ

1) ผลการเรียนรู้หรือความสามารถด้านต่างๆ ของมนุษย์ ซึ่งมีอยู่ 5 ประเภท คือ ทักษะทาง ปัญญา (Intellectual skills) ซึ่งประกอบด้วยกรจำแนกแยกแยะ การสร้างความคิดรวบยอด การ สร้างกฎ การสร้างกระบวนการหรือกฎขั้นสูง ความสามารถด้านต่อไปคือ กลวิธีในการเรียนรู้ (Cognitive strategy) ภาษาหรือคำพูด (verbal information) ทักษะการเคลื่อนไหว (motor) และเจตคติ (attitudes)

2) กระบวนการเรียนรู้และจดจำของมนุษย์ มนุษย์มีกระบวนการจัดกระทำข้อมูลในสมอง ซึ่งมนุษย์จะอาศัยข้อมูลที่สะสมไว้มาพิจารณาเลือกจัดกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งและขณะที่กระบวนการจัดกระทำข้อมูลภายในสมองกำลังเกิดขึ้น เหตุการณ์ภายนอกร่างกายมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อการส่งเสริมหรือการยับยั้งการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นภายในได้ ดังนั้นในการจัดการเรียนการสอน กานเยจึงได้เสนอแนะว่า ควรมีการจัดสภาพการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับการเรียนรู้แต่ละประเภท ซึ่งมีลักษณะเฉพาะแตกต่างกัน และส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ภายในสมอง โดยจัดสภาพการณ์ภายนอกให้เอื้อต่อกระบวนการเรียนรู้ภายในของผู้เรียน

2.2.1 กระบวนการเรียนการสอนของรูปแบบ

การเรียนการสอนตามรูปแบบของกานเย ประกอบด้วย การดำเนินการเป็นลำดับขั้นตอนรวม 9 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นที่ 1 การกระตุ้นและดึงดูดความสนใจของผู้เรียน เป็นการช่วยให้ผู้เรียนสามารถรับสิ่งเร้า หรือสิ่งที่จะเรียนรู้ได้ดี

ขั้นที่ 2 การแจ้งวัตถุประสงค์ของบทเรียนให้ผู้เรียนทราบ เป็นการช่วยให้ผู้เรียนได้รับรู้ความคาดหวัง

ขั้นที่ 3 การกระตุ้นให้ระลึกถึงความรู้เดิมเป็นการช่วยให้ผู้เรียนดึงข้อมูลเดิมที่อยู่ในหน่วยความจำระยะยาวให้มาอยู่ในหน่วยความจำเพื่อใช้งาน (working memory) ซึ่งจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับความรู้เดิม

ขั้นที่ 4 การนำเสนอสิ่งเร้าหรือเนื้อหาสาระใหม่ ผู้สอนควรจัดสิ่งเร้าให้ผู้เรียนเห็นลักษณะสำคัญของสิ่งเร้านั้นอย่างชัดเจน เพื่อความสะดวกในการเลือกรับรู้ของผู้เรียน

ขั้นที่ 5 การให้แนวการเรียนรู้ หรือการจัดระบบข้อมูลให้มีความหมาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนสามารถทำความเข้าใจกับสาระที่เรียนได้ง่ายและเร็วขึ้น

ขั้นที่ 6 การกระตุ้นให้ผู้เรียนแสดงความสามารถ เพื่อให้ผู้เรียนมีโอกาสดตอบสนองต่อสิ่งเร้าหรือสาระที่เรียน ซึ่งจะช่วยให้ทราบถึงการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน

ขั้นที่ 7 การให้ข้อมูลป้อนกลับ เป็นการให้การเสริมแรงแก่ผู้เรียน และข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้เรียน

ขั้นที่ 8 การประเมินผลการแสดงออกของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ผู้เรียนทราบว่าตนเองสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ได้มากน้อยเพียงใด

ขั้นที่ 9 การส่งเสริมความคงทนและการถ่ายโอนการเรียนรู้ โดยการให้โอกาสผู้เรียนได้มี การฝึกฝนอย่างพอเพียงและในสถานการณ์ที่หลากหลาย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจที่ลึกซึ้ง ขึ้น และสามารถถ่ายโอนการเรียนรู้ไปสู่สถานการณ์อื่นๆ ได้

2.2.2 ผลที่ผู้เรียนจะได้รับจากการเรียนตามรูปแบบ

เนื่องจากการเรียนการสอนตามรูปแบบนี้ จัดขึ้นให้ส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ และจดจำของมนุษย์ ดังนั้น ผู้เรียนจะสามารถเรียนรู้สาระที่นำเสนอได้อย่างดี รวดเร็ว และจดจำสิ่งที่ เรียนรู้ในจากนั้นผู้เรียนยังได้เพิ่มพูนทักษะในการจัดระบบข้อมูล สร้างความหมายของข้อมูล รวมทั้งการแสดงความสามารถของตนด้วยรูปแบบการเรียนการสอนที่เน้นการพัฒนาด้านทักษะ พิสัย (Psycho-Motor Domain) รูปแบบการเรียนสอนในหมวดนี้ เป็นรูปแบบที่มุ่งช่วยพัฒนา ความสามารถของผู้เรียนในด้านการปฏิบัติ การกระทำ หรือการแสดงออกต่างๆ ซึ่งจำเป็นต้องใช้ หลักการวิธีการที่แตกต่างไปจากการพัฒนาทางด้านจิตพิสัยหรือพุทธิพิสัยรูปแบบที่สามารถช่วยให้ ผู้เรียนเกิดการพัฒนาทางด้านนี้ที่สำคัญๆ ซึ่งจะนำเสนอในที่นี้มี 3 รูปแบบดังนี้

- 3.1 รูปแบบการเรียนสอนตามแนวคิดการพัฒนาทักษะปฏิบัติของซิมป์สัน (Simpson)
- 3.2 รูปแบบการเรียนสอนทักษะปฏิบัติของแฮร์โรว์ (Harrow)
- 3.3 รูปแบบการเรียนสอนทักษะปฏิบัติของเดวิส (Davies)

2.2.3 จุดมุ่งหมายของการจัดการเรียนการสอน

มูนิเราะฮ บินตุ อับดุลฆะมาะฟูร(2532:105) ได้กล่าวไว้ว่าครูจะต้องมีจุดมุ่งหมาย ของการสอนครั้งนี้ให้ผู้เรียนมีความรู้เพิ่มเติมขึ้นให้เปลี่ยนทัศนคติหรือความคิดเห็น ความรู้สึกผิด ๆ ให้ถูกต้องให้ปฏิบัติตนในสิ่งที่ถูกต้องด้วยเมื่อผู้เรียนได้ปฏิบัติตามแล้วจึงจะถือว่าเรียนนั้น ได้ผล ถ้าผู้เรียนเพียงแต่รู้และยังไม่ปฏิบัติตามถือว่าการสอนของครูยังไม่ได้ผลสมบูรณ์เพราะฉะนั้น ครูจะต้องมีบุคลิกภาพที่จูงใจให้เรียนอยากศึกษา อยากเข้าใจ อยากถามในสิ่งที่ตนไม่รู้ ต้องมี บุคลิกภาพที่จะทำให้ผู้เรียนเกิดความตั้งใจ ความพร้อมที่จะเรียน ครูจะต้องมีการสอนอย่างดี ทั้งใน เรื่องเนื้อหาที่ถูกต้องและวิธีการสอนที่ดึงดูดความสนใจก็จะต้องเตรียมตัวผู้สอนตั้งแต่การสร้าง

ความปรารถนาที่จะสอนให้เกิดขึ้น สร้างความเชื่อมั่นในตนเองวิธีการสื่อความหมายหรือวิธีการถ่ายทอดความรู้ เตรียมเรื่องที่จะสอนเช่น ในการเตรียมการสอนแต่ละครั้งจะต้องตั้งจุดประสงค์ว่าในการสอนครั้งนี้จะให้ผู้เรียนทำอะไรบ้างแล้วก็จัดเนื้อหากิจกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ เพื่อให้ผู้เรียนกระทำได้ตามที่ได้ตั้งความมุ่งหมายไว้ และระหว่างที่ทำการสอนจะต้องมีจิตวิทยาสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยในการเรียนการสอนมีความเป็นประชาธิปไตย คือเปิดโอกาสให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ขอมรับฟังความคิดเห็นของผู้เรียน ครูต้องมีความสนใจรอบ ๆ ตัว กระตุ้นให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเรียนก่อน มีแรงจูงใจหรือเสริมสร้างแรงจูงใจ มีการถามเพื่อความเข้าใจ มีการฝึกปฏิบัติ มีระเบียบวินัย ครูต้องไม่ลงโทษเด็กอย่างโง่เขลา เช่น ไม่ลงโทษก่อน ได้ทราบความผิดที่แน่นอน ต้องถามเหตุผลที่เด็กปฏิบัติเป็นต้น ครูต้องสอนจากสิ่งที่ยากไปสู่สิ่งที่ยาก จากสิ่งใกล้ตัว ไปสู่สิ่งไกลตัวจากสิ่งที่เป็นรูปธรรมไปสู่สิ่งที่เป็นนามธรรม จากสิ่งที่ยาก ๆ ไปสู่สิ่งที่ยากง่ายและสอนให้ต่อเนื่องกับความรู้อื่นที่ผู้เรียนมีอยู่ ฯลฯ

2.2.4 รูปแบบการจัดการเรียนการสอน

อาภรณ์ ใจแก้ว (2540:75) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยทั่วไปแบ่งได้ 2 รูปแบบ ได้แก่กิจกรรมการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เป็นกิจกรรมที่ครูเป็นศูนย์กลางของการปฏิบัติกิจกรรม ครูเป็นผู้มีบทบาทในการเรียนการสอนมากกว่านักเรียน โดยเริ่มจากเป็นผู้วางแผนการเรียนการสอน เป็นผู้นำในขณะปฏิบัติกิจกรรม เป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ การเรียนการสอนในชั้นเรียนจึงมีลักษณะเป็นสื่อสารทางเดียว นักเรียนเป็นผู้รับความรู้ กิจกรรมที่ครูใช้เช่น การบรรยาย การสาธิต การถามตอบ อย่างไรก็ตาม แม้ว่าครูจะเป็นแกนกลางของกิจกรรมแต่ นักเรียนมีโอกาสร่วมกิจกรรมบ้างภายใต้การนำของครู

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้ให้ความสำคัญแก่ผู้เรียน ดังนั้นกระบวนการเรียนรู้ต้องยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง จะต้องให้ผู้เรียนมีอิสรภาพทั้งทางกาย และทางใจ กระบวนการเรียนรู้ต้องกระตุ้นเซลล์สมอง 3 ส่วน ทั้งการเห็น การได้ยิน และประสาทสัมผัส ข้อมูลที่ต้องการให้เรียนรู้ ควรเป็นข้อมูลที่เรียนรู้ได้ทั้งสมองด้านซ้ายและด้านขวา กระบวนการเรียนรู้จะต้องเปิดโอกาสให้ผู้เรียน

1. ทำงานเป็นทีม อันจะช่วยให้ผู้เรียนแต่ละคนได้เรียนรู้ถึงความรู้ความสามารถความสนใจ และทักษะของแต่ละคน ก่อให้เกิดพลังการทำงานเป็นกลุ่ม พัฒนาความสามารถทางอารมณ์ และความเป็นประชาธิปไตย การทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพนั้น สมาชิกของทีมต้องมีความสัมพันธ์ที่ดีต่อกัน มีทักษะการอยู่ร่วมกัน และทักษะการทำงานร่วมกัน 2. แสดงออกอย่างอิสระ ในการสร้าง

ผลงานที่มีคุณภาพทั้งในรูปโครงการและกิจกรรมต่างๆ 3.ปฏิบัติจริง เรียนรู้จากสภาพจริง มีประสบการณ์ตรง สัมพันธ์กับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมฝึกหัดสร้างความเป็นชุมชน 4.พัฒนาทักษะการจัดการ ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิด ทักษะการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความสามารถที่จะเผชิญกับปัญหา ความยืดหยุ่น ฯลฯ 5. มีส่วนร่วม ในกระบวนการและทุกกิจกรรมที่มีการเรียนรู้ภายใต้บรรยากาศที่ส่งเสริมสนับสนุนที่อิสรภาพ และผลิตผลในการเรียนรู้ ทำให้เพิ่มพูนความสามารถในการคิด การทำอย่างอิสระและสร้างสรรค์ การพัฒนาความอยากรู้อยากเห็น ทักษะคิดในการตั้งคำถาม และความตั้งใจอันจะนำไปสู่การพัฒนาเต็มตามศักยภาพ กระบวนการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้อย่างมีพลัง เมื่อผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีส่วนร่วม (Participatory Learning) อยู่ในสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการสร้างสรรค์ด้วยตนเอง และโอกาสในการเลือก การให้ผู้เรียนได้มีโอกาสเห็นงานของตนเอง ทำให้มีความหมายและสร้างคามพึงพอใจ เป็นแรงจูงใจที่ดี ทำให้ผู้เรียนได้รับความรู้ใหม่ๆ ได้มากยิ่งขึ้นคิดด้วยตนเอง การที่ผู้เรียนจะเกิดปัญญา ผู้เรียนจะต้องคิดเป็น คิดด้วยตนเอง และแสวงหาความรู้อย่างอิสระ 6. แสวงหาความรู้อย่างอิสระ เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้สิ่งต่างๆ จากธรรมชาติจินตนาการ ความงาม ความจริง และความดี เพื่อเก็บข้อมูลเข้าไปสร้างเป็น โครงสร้างความรู้ในสมอง 7. ฝึกสมาธิ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถควบคุมจิตใจของตนเองให้สงบมั่นคงจดจ่อกับภารกิจที่ต้องทำอยู่ในปัจจุบัน ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถจะควบคุมทุกอริยาบถของชีวิตได้อย่างเหมาะสม อันจะนำไปสู่การบรรลุวัตถุประสงค์เป้าหมายชีวิต มีความสงบทางจิตใจ ผ่อนคลายความเครียด มีอารมณ์ดี ร่าเริง เบิกบาน มีความคิดสร้างสรรค์สูง มีพลังความคิดด้านบวก มีสมาธิสูง มีความรัก ความเมตตาที่ยิ่งใหญ่ มีจินตภาพและความจำดีสถานศึกษาควรจะฝึกจิตที่เป็นสมาธิ ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ เพราะสาระที่เรียนรู้ในทุกกลุ่มล้วนแต่ต้องการจิตที่เป็นสมาธิแนวทางของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานจะต้องมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ (Emotional Intelligence, Emotional Quotient) ให้มี EQ และ IQ มีความสมดุล ผู้เรียนที่มีความฉลาดของอารมณ์ จะมียากฐานที่ดี พร้อมเรียนรู้และนำไปสู่ความสำเร็จทั้งในการศึกษาและการดำรงชีวิตในสังคม เป็นที่ยอมรับของสังคม สามารถปรับตัวในสถานการณ์ต่างๆ ได้ และมีความสุขในชีวิต ผู้เรียนที่มีความฉลาดทางอารมณ์จะรู้ลึกแยกแยะและควบคุมความรู้สึก ควบคุมการแสดงออกของอารมณ์ จัดการอารมณ์ของตัวเองได้ รู้และเข้าใจตนเอง สามารถแสดงอารมณ์ออกมาอย่างสร้างสรรค์ เข้าใจ และเห็นอกเห็นใจผู้อื่นการ

พัฒนา EQ ต้องพัฒนาตั้งแต่เด็ก และพัฒนาไปพร้อมกันทุกด้าน เป็นองค์รวม ผู้สอนจะต้องยอมรับ และรับรู้ความรู้สึกของผู้เรียนก่อน ต้องยอมรับและรับฟังความรู้สึกของผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้เล่าเรื่อง ที่ทำให้เขาโกรธ ผู้สอนควรจะมองในสิ่งที่ดีของผู้เรียน แสดงความรู้สึกชื่นชมให้ผู้เรียนรู้ว่าเขามี ส่วนดี จะทำให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง รู้ว่าตนเองเป็นที่รักและมีคุณค่า ผู้เรียนจะเกิดทัศนคติ ที่ดีต่อตนเอง การพัฒนาการเห็นคุณค่าของตนเอง (Self Esteem) การเปลี่ยนแปลงนิสัย ทัศนคติ บุคลิกภาพ ความสามารถ รวมทั้งวิธีการดำเนินชีวิตของผู้เรียน จะเป็นไปง่ายขึ้น ถ้าการ เปลี่ยนแปลงนั้นเริ่มต้นที่สร้างภาพพจน์ทางบวก การฝึกให้ผู้เรียนใช้คำพูดด้านบวกกับตัวเองหรือ พูดดีกับตัวเอง เช่น ผมเป็นคน เป็นคนเก่ง เป็นคนกล้าหาญ เป็นคนที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง เป็น คนน่ารัก เป็นคนที่เพื่อนๆรัก เป็นคนที่ช่วยเหลือคนอื่น และการได้ฟังคำพูดด้านบวกจากจากคน รอบข้าง เช่น จากคนในครอบครัว เพื่อนๆ ผู้สอน วิทยุ หนังสือดี คำกลอน จะทำให้ผู้เรียนมีการ พัฒนาร่างกาย จิตใจ และความรู้สึกที่ดี นอกจากนี้คำพูดที่ทำให้เห็นภาพหรือการจินตนาการ จะเป็นคำพูดที่มีอิทธิพลที่ยิ่งใหญ่ต่อจิตใจมนุษย์ ดังคำกล่าวของไอสไตน์ที่ว่า จินตนาการมีคุณค่ากว่า ความรู้มากมายนัก จินตนาการของคนเรามีความสัมพันธ์เป็นอย่างยิ่งกับการเปลี่ยนแปลงภาพพจน์ ตัวเอง นักวิทยาศาสตร์ประมาณว่า ในช่วงชีวิตของ 6 ปีแรก คนเราจะมีจินตนาการสูงที่สุด ผู้สอน จะต้องฝึกให้ผู้เรียนได้มีจินตนาการให้มากที่สุดในช่วงนี้ ให้ผู้เรียนฝึกออกกำลังสมองด้วยการ จินตนาการให้มากพอกับการออกกำลังกาย ในแต่ละวันยังฝึกให้ผู้เรียนได้จินตนาการบ่อยครั้งมาก ขึ้น ความสามารถของผู้เรียนในด้านจินตนาการจะสูงขึ้นการพัฒนาด้านปัญญา ปัญญาต้องเกิดจาก ความรู้ ความเข้าใจ ที่พัฒนาขึ้นในตัวผู้เรียนเองผู้เรียนเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในฐานะเป็นผู้สร้าง ปัญญาให้เกิดแก่ตน จึงต้องเป็นผู้มีส่วนร่วม และเป็นผู้ที่ได้ลงมือกระทำมากที่สุด ผู้เรียนต้องเป็น อิสระในการใช้ความคิดการซักถาม โต้ตอบ สืบเสาะค้นหาความจริงต่างๆ ให้ได้รับความรู้ ความ เข้าใจในตน และต้องให้แสวงหาความรู้อย่างอิสระเป้าหมายความสามารถในการคิดที่ต้องให้ เกิดขึ้นในผู้เรียน คือ การคิดไตร่ตรอง (Reflective Thinking) การคิดสร้างสรรค์ (Creative Thinking) และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ (Critical Thinking) หากผู้สอนสามารถพัฒนาการคิดทั้ง 3 ด้านดังกล่าว ให้เกิดขึ้นในตัวผู้เรียน ก็จะนำไปสู่การเกิด โครงสร้างกระบวนการคิด (Metacognitive Thinking) ของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนมียุทธศาสตร์การคิดของตนเอง สามารถกำกับและควบคุม กระบวนการคิดของตนเองในการพัฒนาด้านปัญญา จะต้องมุ่งปลูกฝังและพัฒนาการคิดของผู้เรียน

ให้มีคุณภาพหรือมีความสามารถในการคิดระดับสูง คนที่มีคุณภาพการคิดที่ดีจะมีสมรรถภาพสมองที่ดีหรือผู้ที่มีสมรรถภาพสมองที่ดี จะมีผลผลิตต่อการคิดที่ดี ดังนั้นการตัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการคิด จะต้องพัฒนาหรือส่งเสริมสมรรถภาพสมองควบคู่กับวิธีการคิดในการพัฒนาสมรรถภาพสมอง สถานศึกษาควรจัดกิจกรรมต่างๆ เหล่านี้และให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงจนเป็นนิสัยติดตัว

2.2.6 หลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Student-Centered Instruction)

ทิสนา แคมณี(2545) ได้กล่าวไว้ว่า แนวคิดเรื่องหลักการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น เริ่มมาตั้งแต่มีการใช้คำว่า “ instruction ” หรือ “ การเรียนการสอน ” แทนคำว่า “teaching” หรือ “ การสอน ” โดยมีแนวคิดว่าการสอนครูต้องคำนึงถึงการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสิ่งสำคัญและช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ด้วยวิธีการต่างๆ มิใช่เพียงการถ่ายทอดความรู้เท่านั้น เช่น การให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยการกระทำ (Learning by doing) แต่เนื่องจากการเรียนการสอนที่ยึดครูเป็นศูนย์กลาง เป็นวิธีที่สะดวกและง่ายกว่า รวมทั้งครูมีความเคยชินกับการปฏิบัติตามแบบเดิม ประกอบกับการไม่ได้รับการสนับสนุนส่งเสริมให้ปฏิบัติตามแนวคิดใหม่อย่างเพียงพอ การสอนโดยครูเป็นศูนย์กลางจึงยังคงยึดครองอำนาจอยู่อย่างเหนียวแน่นมาจนปัจจุบันในทางปฏิบัติโดยเฉพาะในประเทศไทยมิได้มีการปฏิบัติตามแนวคิดของ “instruction” เพียงแต่มีการใช้คำนี้ในความหมายของ “teaching” แต่ดั้งเดิมหรือพูดง่าย ๆ ว่า เราใช้ศัพท์ใหม่ในความหมายเดิม โดยไม่ได้เปลี่ยนกระบวนทัศน์ (paradigm) ไปตามศัพท์ใหม่ที่นำมาใช้ ดังนั้น จึงจำเป็นที่จะต้องสร้างความเข้าใจในเรื่องการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอีกครั้งหนึ่ง ซึ่งครั้งนี้แม้แนวคิดจะยังเป็นเช่นเดิม แต่ก็ได้ขยายขอบเขตออกไปกว้างกว่าเดิม เมื่อมีการประกาศว่า ครูจะต้องปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ โดยการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ครูต่างก็ถามกันว่า สอนอย่างไรที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ปัญหาประการหนึ่งที่เกิดขึ้นคือ คำตอบมีหลากหลายตรงกันบ้างไม่ตรงกันบ้าง ทำให้ครูเริ่มสับสนไม่แน่ใจว่าสิ่งที่ตนเองทำนั้นถูกต้องหรือไม่ ดังนั้นในที่นี้ผู้เขียนจึงจะขอทำความเข้าใจในความหมายให้ตรงกันก่อนว่า “ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง” นั้นคืออะไรเพื่อความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่จะนำเสนอในหัวข้อและบทต่อไปการจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นตัวตั้งโดยคำนึงถึงความเหมาะสมกับผู้เรียนและประโยชน์สูงสุดที่ผู้เรียนควรจะได้รับ และมีการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เปิด

โอกาสให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวและได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆอันจะนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงจากข้อความข้างต้นศัพท์ที่จำเป็นต้องทำความเข้าใจเพิ่มเติมก็คือคำว่า “การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว” และคำว่า “การเรียนรู้ที่แท้จริง” คำว่า “การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัว” มาจากศัพท์ภาษาอังกฤษคือ “active participation” ซึ่งหมายถึงการมีส่วนร่วมที่ผู้เรียนรู้เป็นผู้จัดกระทำต่อสิ่งเร้า (สิ่งที่เรียนรู้) มิใช่เพียงรับสิ่งเร้าหรือการมีส่วนร่วมอย่างเป็นผู้รับ (passive participation) เท่านั้น การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวที่จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ดี ควรเป็นการตื่นตัวที่เป็นไปอย่างรอบด้านทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา สังคม และอารมณ์ เพราะการพัฒนาทั้ง 4 ด้าน มีความสัมพันธ์ต่อกันและกัน และส่งผลต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางกาย (active participation: physical) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวร่างกายทำกิจกรรมต่างๆที่กลากหลายเหมาะสมกับวัย วุฒิภาวะของผู้เรียน เพื่อช่วยให้ร่างกายและประสาทการรับรู้ตื่นตัว พร้อมทั้งจะรับรู้และเรียนรู้ได้ดี
2. การมีส่วนร่วมที่ตื่นตัวทางด้านสติปัญญา (active participation-intellectual) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวทางด้านสติปัญญาหรือสมอง ได้คิด ได้กระทำโดยใช้ความคิด เป็นการใช้สติปัญญาของตนสร้างความหมาย ความเข้าใจในสิ่งที่เรียนรู้
3. การมีส่วนร่วมการตื่นตัวด้านอารมณ์ (active participation: emotional) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวทางอารมณ์หรือความรู้สึกเกิดความรู้สึกต่างๆ อันจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่ดีในเรื่องที่เรียนรู้อารมณ์และความรู้สึกของบุคคลจะช่วยให้การเรียนมีความหมายต่อตนเอง และต่อการปฏิบัติมากขึ้น
4. การมีส่วนร่วมอย่างตื่นตัวทางสังคม (active participation: social) คือ การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้ที่ช่วยให้ผู้เรียนได้เคลื่อนไหวทางสังคมหรือมีการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับผู้อื่นและสิ่งแวดล้อมรอบตัว เนื่องจากการเรียนรู้เป็นกระบวนการทางสังคม การได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้จากกันและกัน จะช่วยขยายขอบเขตของการเรียนรู้ของบุคคลให้กว้างขวางขึ้น และการเรียนรู้จะเป็นกระบวนการที่สนุก มีชีวิตชีวามากขึ้น หากผู้เรียนได้มีโอกาสปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นหากผู้สอน ครู สามารถออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทสำคัญในการเรียนรู้ โดยมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวทั้ง 4 ด้าน คือ ได้เคลื่อนไหวปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ (กาย) ได้ใช้ความคิด

(สติปัญญา) ได้มีปฏิสัมพันธ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้อื่น (สังคม) และเกิดอารมณ์ความรู้สึกอันจะช่วยให้การเรียนรู้มีความหมายต่อตน (อารมณ์) การมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าวจะเป็นปัจจัยส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริงได้ดี “การเรียนรู้ที่แท้จริง” ในที่นี้หมายถึง ผลการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น (ซึ่งอาจเป็นความรู้ความเข้าใจทักษะ เจตคติ คุณลักษณะ ฯลฯ) จากกระบวนการที่บุคคลรับรู้ และจัดกระทำต่อสิ่งเร้าต่างๆ เพื่อสร้างความหมายของสิ่งเร้า (สิ่งที่เรียนรู้) นั้นเชื่อมโยงกับความรู้และประสบการณ์เดิมของตน จนเกิดเป็นความหมายที่ตนเข้าใจอย่างแท้จริง และสามารถอธิบายตามความเข้าใจของตนได้จากคำอธิบายข้างต้น จะเห็นได้ว่า การมีส่วนร่วมอย่างค้ำตัวเป็นกระบวนการที่ช่วยนำผู้เรียนไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ซึ่งปกติโดยทั่วไปแล้วครู/ผู้สอนจะจัดการเรียนการสอนเช่นนี้ได้ ก็ต้องมีการดำเนินการที่สำคัญ ๆ 2 ประการ คือ

1. ครูต้องคิดจัดเตรียมกิจกรรม/ประสบการณ์ที่จะเอื้อให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมอย่างค้ำตัวและได้ใช้กระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมเพื่อนำไปสู่การเกิดการเรียนรู้ที่แท้จริง ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้
2. ในขณะที่ดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ครูควรลดบทบาทของตนเองลงและเปลี่ยนแปลงบทบาทจากการถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้อำนวยความสะดวก/ช่วยให้ผู้เรียนดำเนินกิจกรรมการเรียนรู้ได้อย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพด้วยเหตุดังกล่าว เราจึงมักพบว่า ในสถานการณ์การเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง คือในขณะที่มีการเรียนการสอนเกิดขึ้น ซึ่งมีทั้งการเรียนรู้ของผู้เรียนและการสอนของครู เรามักพบว่า ผู้เรียนจะเป็นผู้มีบทบาทเด่น/สำคัญ และใช้เวลาของการเรียนการสอนมาก เพราะผู้เรียนจะต้องเป็นผู้จัดกระทำต่อสิ่งที่เรียนรู้ ใช้กระบวนการเรียนรู้ต่างๆ สร้างความหมาย ความเข้าใจให้แก่ตนเอง โดยมีครูทำหน้าที่ดูแล อำนวยความสะดวก กระตุ้น และคำชี้แนะหรือแนวทางต่างๆ ตามความจำเป็น ซึ่งภาพนี้เป็นภาพที่ลดบทบาทความเป็นตัวเอกของครูลงไป อย่างไรก็ตาม ก็มีได้หมายความว่า ครูมีความสำคัญน้อยลงและมีส่วนน้อยลง อันที่จริงแล้วครูยังมีบทบาทเด่นและสำคัญมากต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งจะได้ชี้แจงก่อนการสอน ครูจำเป็นต้องเตรียมงานการสอน จัดเตรียมกิจกรรมและประสบการณ์ต่างๆ ที่จะสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีตามจุดประสงค์ ซึ่งเป็นงานที่หนักและค่อนข้างยาก หากครูไม่สามารถเตรียมกิจกรรม ประสบการณ์ และกระบวนการเรียนรู้ที่เหมาะสมให้แก่ผู้เรียนได้ และหรือไม่สามารถปรับเปลี่ยนบทบาทของตนขณะดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมได้ การจัดการเรียนการสอนโดยให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้นก็อาจขาดคุณภาพและไม่สัมฤทธิ์ผล

ตามจุดประสงค์ได้ตั้งนั้นในภาพต่างๆ ไปแล้ว เมื่อพูดถึงการจัดการเรียนการสอนที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแล้ว คนต่างๆ ไปมักจะมองภาพว่า เป็นการเรียนการสอนที่ผู้เรียนมีบทบาทเด่น และใช้เวลาของการเรียนการสอนมาก ครูมีบทบาทในการสอนในลักษณะการถ่ายทอดน้อยลง และยังคงปรับเปลี่ยนไปทำหน้าที่อีกลักษณะหนึ่งประเด็นเรื่องคุณภาพก็เป็นอีกประเด็นหนึ่งซึ่งสร้างความสับสนในเรื่องของการจัดการเรียนการสอน โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มีครูจำนวนมากที่เข้าใจว่าการจัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ดี และเชื่อมโยงไปสู่การจัดการเรียนการสอนโดยครูเป็นศูนย์กลางว่า เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ไม่ดี ไม่พึงประสงค์ แล้วยังเข้าไปว่า การจัดการเรียนการสอนโดยครูเป็นศูนย์กลางคือการสอนแบบบรรยายด้วยเหตุนี้ ครูจึงไม่กล้าที่จะสอน บอกหรือบรรยายอะไรให้แก่ผู้เรียน (ทั้งๆ ที่บางครั้งครูเป็นแหล่งความรู้/ภูมิปัญญาในเรื่องที่ผู้เรียนกำลังเรียนรู้) เพราะกลัวว่าจะได้ชื่อว่าเป็นผู้ที่สอนแบบครูเป็นศูนย์กลาง ซึ่งแท้ที่จริงแล้ว การสอนแบบบรรยาย เป็นวิธีการสอนวิธีหนึ่งในหลายๆ วิธีที่ครูสามารถนำมาใช้ในการสอนได้ ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้เรียน หรือสื่อเป็นศูนย์กลางและการสอนไม่ว่าจะเป็นครูผู้เรียน หรือสื่อเป็นศูนย์กลางก็อาจจะเป็น ได้ทั้งการสอนที่มีคุณภาพและไม่มีคุณภาพก็ได้ ขึ้นอยู่กับคุณภาพของการจัดการเรียนการสอน โดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางอาจขาดคุณภาพก็ได้ หากการจัดกิจกรรมมีส่วนร่วมและการใช้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนที่ไม่เหมาะสม ในทางตรงกันข้าม ครูบางท่านจัดการเรียนการสอนโดยมีครูเป็นศูนย์กลาง แต่สามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจได้ดี ก็เป็นการจัดการเรียนการสอนที่ดีได้ คุณภาพของการจัดการเรียนการสอนแต่ละแบบขึ้นอยู่กับความเหมาะสมในการเลือกหลักการสอนการจัดสาระการเรียนรู้ การออกแบบกระบวนการเรียนการสอน การเลือกใช้รูปแบบการสอนวิธีการสอน และเทคนิคการสอนที่เหมาะสมกับสาระ ผู้เรียน และวัตถุประสงค์การเรียนรู้หลักการและกระบวนการสอนที่ช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีมีหลากหลาย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ได้กั้ดสรรที่สำคัญๆ ไว้ส่วนหนึ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาและปฏิรูปการจัดการศึกษาของไทยได้ ซึ่งสะท้อนให้เห็นในมาตราต่าง ๆ โดยเฉพาะตั้งแต่มาตราที่ 22-30 เช่น หลักการบูรณาการ หลักการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง หลักการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง หลักการเรียนรู้ทักษะกระบวนการต่างๆ หลักการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม หลักการวัดและประเมินผลตามสภาพจริง เป็นต้น ผู้สอน/ครูจึงควรศึกษาเพื่อนำหลักการแนวคิดและแนวทางเหล่านั้นมาใช้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุวัตถุประสงค์

ของหลักสูตรและสนองเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 อันเป็นกฎหมายการศึกษาฉบับแรกของประเทศไทย

สมศักดิ์ สิ้นธุระเวชญ์ (2542) อนึ่ง การที่การจัดการเรียนการสอนให้ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง หรือเป็นผู้ที่บทบาทที่สำคัญในการเรียนรู้ สามารถทำได้หลายแบบหลายลักษณะแตกต่างกัน มีครูจำนวนมากที่เกิดความสับสน คิดว่าการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนี้เป็นรูปแบบเดียวที่แท้จริงการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางเป็นแนวคิดหรือหลักการที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ ในหลายลักษณะสามารถขยาย/ผลิต (generate) เป็นรูปแบบและกระบวนการต่างๆ ที่หลากหลายได้ ซึ่งแม้ว่าจะใช้กระบวนการหรือวิธีการที่คู่แตกต่างกันไปแต่หากวิธีการและกระบวนการนั้นช่วยให้ผู้เรียนมีบทบาทหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้อย่างตื่นตัวและผู้เรียนได้สร้างความหมายของสิ่งที่เรียนรู้จนเกิดเป็นความเข้าใจที่แท้จริงก็ถือได้ว่าการสอนนั้นๆเป็นการจัดการเรียนการสอนโดยผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ดังจะนำเสนอแนวคิดในการจัดการเรียนการสอนโดยยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางแบบต่างๆ ซึ่งจัดหมวดหมู่ไว้ โดยให้จุดเน้นของการจัดการเรียนการสอนนั้นๆ เป็นเกณฑ์

2.2.7 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2540:76) กล่าวว่าในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจะมีขั้นตอนที่แตกต่างกันไปตามเทคนิควิธีสอนที่ผู้สอนใช้เช่นขั้นตอนการสอนของวิธีสอนแบบสาธิตย่อมแตกต่างจากขั้นตอนการสอนของวิธีสอนแบบทดลองอย่างไรก็ตามโดยทั่วไปแล้วไม่ว่าจะใช้วิธีสอนแบบใดก็จะมีขั้นตอนหลักเหมือนกัน 3 ขั้นตอนได้แก่ขั้นนำเข้าสู่บทเรียนขั้นปฏิบัติกิจกรรม (ขั้นสอน) ขั้นสรุปและวัดผล

ส่วนอำนาจ เดชชัยศรี(2544:6-7) ได้กล่าวถึงเทคนิคการนำเข้าสู่บทเรียนได้ตั้งรู้จักและเข้าใจ การนำสื่อ (วัสดุ อุปกรณ์ วิธีการ)มาช่วยในการนำเสนอโดยสัมพันธ์กับเนื้อหาที่สอน กระตุ้นด้วยยุทธวิธีของครู จนสามารถกำหนดกิจกรรมร่วมกัน นักเรียนแสดงพฤติกรรมได้โดยพฤติกรรมนั้นต้องสัมพันธ์กับเนื้อหาในบทเรียนที่กำลังดำเนินการอยู่ในขณะนั้นต้องพยายามเชื่อมโยงประสบการณ์เดิมของนักเรียนให้สอดคล้องกับเนื้อหาที่จะสอนหาวิธีการขยายเนื้อหาที่เริ่มจากจุดที่เริ่มต้นนำไปสู่เนื้อหาที่สลับซับซ้อนไว้อย่างราบรื่นพยายามขมวดเรื่องทีละจุดกระจายให้ครบถ้วนและนำไปสู่ประเด็นการอภิปรายเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการคิดวิเคราะห์หรือเป็นกระบวนการ

2.2.8 การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา

กรมวิชาการ(2546: 145) ได้กล่าวว่าพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 มาตรา 22 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาไว้ว่าการศึกษาดำเนินไปโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด ฉะนั้น ครูผู้สอน ผู้จัดการศึกษาจะต้องเปลี่ยนแปลงจากการเป็นผู้ชี้แนะและผู้ถ่ายทอดความรู้ไปเป็นผู้ช่วยเหลือ ส่งเสริมสนับสนุน ให้ผู้เรียนแสวงหาความรู้จากสื่อและแหล่งการเรียนรู้ต่าง ๆ และให้ข้อมูลที่ถูกต้องแก่ผู้เรียน เพื่อนำข้อมูลเหล่านั้นไปใช้ในการสร้างสรรค์ความรู้ของตนเอง การจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษา เป็นการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดคุณธรรม จริยธรรมและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เพื่อนำไปดำเนินชีวิตและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข การเรียนรู้สาระการเรียนรู้อิสลามศึกษา มีกระบวนการและวิธีการที่หลากหลายซึ่งผู้สอนต้องคำนึงถึงพัฒนาการของผู้เรียนในด้านร่างกาย สติปัญญา วิธีการเรียนรู้ความสนใจและความสามารถของผู้เรียนซึ่งมีการเปลี่ยนแปลง เจริญเติบโตอย่างเป็นระยะ ๆ และต่อเนื่องการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษา นอกจากจะมุ่งปลูกฝังด้านปัญญา พัฒนาการคิดของผู้เรียนให้มีความสามารถในการคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีวิจารณญาณแล้ว ยังมุ่งพัฒนาความสามารถทางอารมณ์ โดยการปลูกฝัง ให้ผู้เรียนเห็นคุณค่าของตนเอง เข้าใจตนเอง เห็นอกเห็นใจผู้อื่น สามารถแก้ปัญหา ข้อขัดแย้งทางอารมณ์ได้อย่างถูกต้องเหมาะสม ดังนั้นการจัดการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้นควรใช้รูปแบบและวิธีการที่หลากหลาย และเป็นกระบวนการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีความรู้ความสนใจ จนเกิดความตระหนัก ความศรัทธายึดมั่น และสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง ตามหลักการอิสลาม กระบวนการเรียนรู้ เช่นนี้ ได้แก่ การจัดกิจกรรมให้ผู้เรียน ได้เรียนรู้ด้วยตนเอง การเรียนรู้ร่วมกัน การเรียนรู้จากสิ่งแวดล้อม การเรียนรู้ จากการปฏิบัติจริง และการเรียนรู้แบบบูรณาการสอดคล้องกับกระบวนการเรียนรู้ในทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ในรูปแบบที่เป็นการเรียนรู้ในลักษณะองค์รวม โดยนำกระบวนการเรียนรู้ในกลุ่มสาระอิสลามศึกษาหรือต่างกลุ่มสาระการเรียนรู้มาบูรณาการจัดการเรียนรู้กับผู้เรียน

2.2.9 แนวการจัดการเรียนการสอนในแต่ละช่วงชั้น

กรมวิชาการ(2546:146-147) ได้กล่าวถึงแนวการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาในแต่ละช่วงชั้นดังนี้ ช่วงชั้นที่ 1 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 การจัดการเรียนรู้สนองต่อความสนใจของผู้เรียน โดยคำนึงถึงหลักจิตวิทยาพัฒนาการและจิตวิทยาการเรียนรู้ สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกหัวข้อเรื่อง คือ หัวข้อเรื่องศรัทธา หัวข้อเรื่อง ศาสนประวัติ หัวข้อเรื่องจริยธรรมหัวข้อเรื่องศาสนบัญญัติ หัวข้อเรื่องอัลกุรอาน และหัวข้อเรื่องภาษาอาหรับและภาษามลายู ในลักษณะ

การบูรณาการ โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ระดับพื้นฐาน ปฏิบัติศาสนกิจ ได้ตามคำแนะนำ ในสิ่งที่ที่คุ้นเคย ได้เรียนรู้เรื่องราวเกี่ยวกับตัวของเขาเอง และผู้คนที่อยู่รอบ ๆ ตัวเขามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่การพัฒนาเรื่องความรับผิดชอบ การร่วมมือกัน สรุปการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาระดับช่วงชั้นที่ 1 ควรมีลักษณะดังนี้มีลักษณะบูรณาการ โดยนำสาระทั้ง 6 หัวข้อเรื่องมาบูรณาการในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้นักเรียนได้รับประสบการณ์รอบ ๆ ตัว ประสบการณ์รอบตัวนักเรียน ตั้งแต่ครอบครัว โรงเรียน เพื่อนบ้าน และชุมชน ในลักษณะการปฏิบัติตามคำแนะนำช่วงชั้นที่ 2 ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 การจัดการเรียนรู้มีรูปแบบลักษณะคล้ายการจัดในช่วงชั้นที่ 1 คือ สถานศึกษาต้องจัดการเรียนรู้ให้ครบทุกหัวข้อเรื่อง คือ หัวข้อเรื่องศรัทธา หัวข้อเรื่องศาสนประวัติ หัวข้อเรื่องจริยธรรม หัวข้อเรื่องศาสนบัญญัติ หัวข้อเรื่องอัลกุรอานและหัวข้อเรื่องภาษาอาหรับและภาษามลายู ในลักษณะบูรณาการ ดังเช่นผู้เรียนควรได้ศึกษาเปรียบเทียบเรื่องราวของคนในสังคม ในด้านค่านิยม จริยธรรมและความเชื่อในสังคมนั้น ๆ มีการเปิด โอกาสให้ผู้เรียนได้เลือกเรียนในสิ่งที่ตนสนใจบ้าง เพื่อมุ่งเน้นให้ผู้เรียนเกิดทักษะในการคิดการค้นคว้าแสวงหาความรู้ สร้างความรู้ด้วยตนเอง สามารถแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้อื่น ได้การเรียนรู้เช่นนี้จะทำให้ผู้เรียนได้พัฒนาแนวคิดของตนเองและยังขยายประสบการณ์ไปสู่ความเข้าใจและปฏิบัติตนได้ถูกต้อง

2.2.10 แนวคิดเกี่ยวกับการสอน

บุญชม ศรีสะอาด (2537: 2) ได้สรุปความหมายของการสอนดังนี้ การสอนมีความหมายหลายอย่างเช่น หมายถึง การถ่ายทอดความรู้การฝึกให้ผู้เรียนคิดแก้ปัญหาต่าง ๆ การจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การสร้างหรือการจัดสถานการณ์เพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้การแนะแนวทางแก่ผู้เรียนเพื่อให้ศึกษาหาความรู้ ฯลฯ

จรรยา แก่นวงษ์คำ (2529: 9-11 อ้างถึงใน ภิญ โยธ แก่งศิริ, 2537: 11-12) ได้สรุปความหมายของการสอนไว้มีหลายประการดังนี้ การสอน คือ การจัดประสบการณ์ชีวิตให้แก่เด็ก การสอน คือ การถ่ายทอดความรู้สึกลงแก่เด็ก การสอน คือ การฝึกให้เด็กขบคิดปัญหาต่าง ๆ การสอน คือ การให้เด็กมีส่วนร่วมในกิจกรรม การสอน คือ การแนะแนวทางให้เด็กสามารถให้เข้ากับสังคม การสอน คือ การช่วยให้เด็กเกิดการเรียนรู้และสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวัน การสอน คือ การส่งเสริมให้เด็กมีพัฒนาการทั้งทางร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม การสอน คือ การถ่ายทอดความรู้จากผู้สอนไปสู่ผู้เรียน รวมทั้งการจัดสิ่งแวดล้อมและกิจกรรมให้เหมาะสมแก่การเรียนของเด็ก การสอน คือ การจัดประสบการณ์หรือสภาพการ หรือกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้เรียนรู้ได้ง่ายขึ้น

2.2.11 ผลการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษา

เมื่อผู้เรียนได้ผ่านการเรียนรู้วิชาอิสลามศึกษาขั้นพื้นฐานแล้วด้านความรู้ สาระการเรียนรู้อิสลามศึกษาจะทำให้ผู้เรียนมีความรู้ในเนื้อหาสาระ ความคิดรวบยอด และหลักการสำคัญในเรื่องหลักศรัทธา ศาสนบัญญัติ จริยธรรม ศาสนประวัติ อัลกุรอาน ภาษาอาหรับ หรือภาษามลายูตามขอบเขตที่กำหนดไว้ แต่ระดับขั้นด้านทักษะและกระบวนการ สาระการเรียนรู้อิสลามศึกษาจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดทักษะและกระบวนการดังนี้

2.1 ทักษะการคิด การสรุปความคิด การแปลความ การวิเคราะห์หลักการและการนำไปใช้ ตลอดจนเกิดความคิดอย่างมีวิจารณญาณ

2.2 ทักษะการแก้ปัญหา เช่นความสามารถในการตั้งคำถาม และการตั้งสมมุติฐาน อย่างมีระบบการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลทดสอบสมมุติฐานและสรุปเป็นหลักการ

2.3 ทักษะการเรียนรู้เช่น ความสามารถในการแสวงหาข้อมูล ความรู้โดยการอ่าน การฟัง และการสังเกต ความสามารถในการสื่อสาร โดยการพูด การเขียน และการนำเสนอ รวมทั้งการใช้เทคโนโลยี ในการสื่อสาร สารสนเทศต่าง ๆ ให้เป็นประโยชน์ในการแสวงหาความรู้

2.4 ทักษะกระบวนการกลุ่มเช่น ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตาม การทำงานกลุ่มมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายการทำงานของกลุ่ม ปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายด้วยความรับผิดชอบ สร้างสรรค์ผลงาน ช่วยลดข้อขัดแย้ง และแก้ปัญหาของกลุ่มได้โดยมีประสิทธิภาพ

3. ด้านเจตคติ สาระการเรียนรู้อิสลามศึกษาจะพัฒนาผู้เรียนให้เกิดเจตคติด้านความเป็นมนุษย์ ที่มีต่ออัลลอฮ์ เช่น รู้จักตนเอง ฟังตนเอง ซื่อสัตย์สุจริต มีวินัย มีกตัญญู รักเกียรติภูมิแห่งตน มีความพอใจในการบริโภคเห็นคุณค่าของการทำงาน รู้จักคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นกลุ่ม เคารพสิทธิของผู้อื่น และศรัทธาในหลักธรรมคำสอนของอิสลามด้านการจัดการและปฏิบัติ สาระการเรียนรู้อิสลามศึกษาจะสร้างผู้เรียนเกิดทักษะในการทำงานเป็นกลุ่ม สามารถนำความรู้ทักษะและเจตคติที่ได้รับ การอบรมมาใช้ในการแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ เมื่อมองในภาพรวมแล้วความสำคัญของสาระอิสลามศึกษานั้น นอกจากให้ผู้เรียนมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ ที่จะนำมาใช้ในการตัดสินใจอย่างรอบคอบในการดำเนินชีวิตและมีส่วนร่วมในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอแล้ว ยังช่วยให้ผู้เรียนนำหลักธรรมคำสอนของอิสลามมาพัฒนาตนเองและสังคมได้ จนทำให้ผู้เรียนดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุขจากนัยสำคัญดังกล่าว จึงกล่าวได้ว่าผู้เรียนรู้สาระอิสลามศึกษานั้น แท้จริงเป็นเยาวชนไทยและเป็นกลุ่มเป้าหมายสำคัญกลุ่มหนึ่งของประเทศไทย โดยมีวิถีชีวิตที่แนบแน่น อยู่ในศาสนาอิสลามตลอดชีวิต ฉะนั้นการเรียนรู้อิสลามอย่างต่อเนื่อง 12 ปี จะเป็นการสร้างเสริมคุณธรรม จริยธรรมแก่ผู้เรียนแล้ว ยังเป็นการปลูกฝังให้เป็นพลเมืองที่ปฏิบัติตนเป็นคนดีของศาสนา

สังคมและประเทศชาติ เป็นคนเก่ง มีความสามารถและอยู่ในสังคมไทยได้อย่างมีความสุข(กรมวิชาการ,2546: 16)

2.3 สื่อการเรียนการสอน

ความหมายของสื่อการเรียนการสอนคือ สื่อ เป็นคำมาจากภาษาละตินว่า “Medium” แปลว่า “ระหว่าง” หมายถึง สิ่งใดก็ตามที่บรรจุข้อมูลเพื่อให้ผู้ส่งและผู้รับสามารถสื่อสารกันได้ตรงตามวัตถุประสงค์ดังนั้นการนำสื่อการเรียนการสอนไปใช้จึงหมายถึง การนำวัสดุ เครื่องมือและวิธีการมาเป็นสะพานเชื่อม โยงความรู้ เนื้อหา ไปยังผู้เรียนได้ เพื่อทำให้เกิดความเข้าใจในสิ่งที่ถ่ายทอด ซึ่งกันและกัน ได้ผลตรงตามจุดหมาย สิ่งซึ่งที่ใช้เป็นตัวกลางในการถ่ายทอด ความรู้ทักษะและเจตคติให้แก่ผู้เรียนหรือทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ ก็คือสื่อนั่นเอง จึงอาจกล่าวได้ว่า สื่อการเรียนการสอนมีบทบาทเป็นกุญแจสำคัญ ในการวางแผน และการใช้การสอนเชิงระบบ สื่อมีความหมายมากไม่ว่าจะเป็นบุคคลวัสดุ อุปกรณ์ หรือเหตุการณ์ ที่สร้างเงื่อนไขซึ่งทำให้ผู้เรียนเกิดความรู้ ทักษะและทัศนคติต่าง ๆ ตามความหมายนี้ อาจารย์ ตำรา และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนก็เป็นสื่อที่เป็นตัวกลางในการนำและถ่ายทอดข้อมูลความรู้จากครูผู้สอนหรือจากแหล่งความรู้ ไปยังผู้เรียน เป็นสิ่งช่วยอธิบายและขยายเนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้นเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ที่ตั้งไว้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในหมวดนี้กำหนดไว้ตั้งแต่ มาตรา 63 ถึง มาตรา 69 ซึ่งสาระสำคัญโดยสรุป ดังนี้

1. รัฐต้องจัดสรรคลื่นความถี่ สื่อตัวนำ และ โครงสร้างพื้นฐานอื่นที่จำเป็นต่อการส่งวิทยุกระจายเสียงวิทยุโทรทัศน์ วิทยุโทรคมนาคม และการสื่อสารในรูปแบบอื่น เพื่อใช้ประโยชน์สำหรับการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ การศึกษาตามอัธยาศัย การทำนุบำรุงศาสนา ศิลปะ และวัฒนธรรมตามความจำเป็น (มาตรา 63)
2. รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการผลิตและพัฒนาแบบเรียนตำราหนังสือทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์อื่นๆ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอื่นๆ (มาตรา 64)
3. ให้มีพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้ผลิตและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการผลิต รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ (มาตรา 65)
4. รัฐต้องส่งเสริมให้มีการวิจัยและพัฒนาการผลิตและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

รวมทั้งการติดตาม ตรวจสอบ และประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา เพื่อให้เกิดการใช้ที่คุ้มค่าและเหมาะสมกับกระบวนการเรียนรู้ของคนไทย (มาตรา 67)

2.3.1 สื่อและแหล่งเรียนรู้อิสลามศึกษา

2.3.2 ความสำคัญของสื่อการเรียนการสอน

วาริ ธีระจิต (2534: 112) ได้กล่าวถึงสื่อการเรียนการสอนมีความสำคัญและมีประโยชน์ในการช่วยให้เกิดการเรียนรู้ได้ง่ายขึ้น ไม่ต้องเสียเวลาทำความเข้าใจมาก ช่วยประหยัดเวลามาก ตลอดช่วยถ่ายทอดความคิดระหว่างครูกับนักเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้นักเรียนเกิดความเข้าใจ ได้รวดเร็วและสามารถจดจำเรื่องที่เรียนได้เป็นอย่างดี ดังนั้นสื่อการเรียนการสอนจึงมีความจำเป็นต่อการเรียนรู้ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าทางวิชาการความรู้เพิ่มมากขึ้น จึงทำให้มีเนื้อหาวิชาที่ต้องสอนมากขึ้น สื่อการเรียนการสอนจึงเข้ามามีบทบาทสำคัญที่จะช่วยขยายความรู้ ช่วยให้ เกิด ความเข้าใจตรงกัน ถูกต้อง ช่วยประหยัดเวลาที่ต้องพูดอธิบายได้มาก และช่วยให้ผู้เรียนเกิดความเข้าใจ การนำสื่อการเรียนการสอนมาช่วยประกอบการสอนจะสามารถนำไปใช้กับนักเรียนทั้งกลุ่มย่อยและกลุ่มใหญ่ได้เป็นอย่างดี

2.3.3 ความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของการใช้สื่อ

สื่อการเรียนการสอนมีความสอดคล้องกับวัสดุอุปกรณ์ พื้นบ้านและสภาพแวดล้อมของการใช้สื่อนั้น นอกจากจะไม่เป็นปัญหาต่อการผลิตและการใช้แล้ว ยังทำให้ผู้เรียนยังได้เรียนรู้ในสภาพที่แท้จริงอีกด้วยอย่างไรก็ดี สื่อการเรียนเพียงชนิดใด ชนิดหนึ่งอาจไม่เป็นการเพียงพอที่จะให้ผู้เรียนได้เรียนรู้เนื้อหาต่าง ๆ ได้อย่างแท้จริงครูควรพิจารณานำเอาสื่อการเรียนหลายอย่าง ซึ่งให้เนื้อหาสาระความรู้เกี่ยวข้องกันมาใช้ร่วมกันหรือกล่าวได้อีกอย่างว่าเป็นการใช้สื่อประสม(Multi Media) ในการสอน สื่อประสมนอกจากจะช่วยเพิ่มพูนความรู้ประสบการณ์ให้ผู้เรียนมากยิ่งขึ้นแล้วยังช่วยสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนที่น่าสนใจกว่าการเรียนรู้ เนื้อหานั้น ๆ จากสื่อเพียงชนิดเดียวอีกด้วย

2.3.4 ทักษะการใช้สื่อการเรียนการสอน

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546: 187-189) ได้กล่าวถึงทักษะการใช้สื่อการเรียนการสอนไว้ว่า สื่อการเรียนการสอนเปรียบได้กับมือที่สามของครู เพราะครูสามารถนำมาใช้เป็นเครื่องทุ่นแรงช่วยเสริมให้การสอนน่าสนใจ และลดพลังงาน การที่ครูต้องพูดอธิบายให้น้อยลงได้ เป็นการประหยัดเวลาการสอนลง สื่อการเรียนจะช่วยกระตุ้นความสนใจของนักเรียน ช่วยสร้างความเข้าใจให้ชัดเจนขึ้น และช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เร็วขึ้น ตลอดจนจำได้นาน สื่อการเรียนแบ่งได้เป็นสื่อประเภทวัสดุเช่นของจริง ของจำลอง รูปภาพ บัตรคำ แผนภูมิ หนังสือ ฯลฯ และสื่อประเภท

วิธีการได้แก่กิจกรรมทุกอย่างที่ครูหรือนักเรียนจัดขึ้น ทั้งในและนอกห้องเรียน เช่นการสาธิตการ แสดงบทบาทสมมติ การแสดงละคร การเชิดหุ่น การศึกษานอกสถานที่ ฯลฯ เนื่องจากสื่อมีหลาย ประเภท ผู้สอนจึงต้องเลือกใช้ ให้เหมาะสมกับลักษณะเนื้อหาวิชาจุดประสงค์ของบทเรียน ลักษณะ ของผู้เรียน และสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในส่วนของหลักการใช้สื่อการเรียนการสอน ผู้สอนควรได้ กำหนดจุดประสงค์การสอนเสียก่อนเพื่อเป็นเครื่องชี้้นำในการเลือกใช้สื่อการสอนและควรมี หลักการใช้สื่อการสอน

ยนต์ ชุ่มจิต (2553:301) การเลือกสื่อการเรียนรู้ 1.สื่อการเรียนรู้ มิได้มีความหมาย เฉพาะสื่อที่ควรและนักเรียนนำมาใช้ในกระบวนการเรียนการสอนในห้องเรียน ที่เรียกว่า “สื่อการ เรียนการสอน” เท่านั้น แต่หมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างรอบตัวผู้เรียน ไม่ว่าจะเป็นคน สัตว์ สิ่งของ เหตุการณ์หรือความคิดก็ตาม ขึ้นอยู่ว่าเราเรียนรู้จากสิ่งนั้นๆ หรือนำสิ่งเหล่านั้นเข้ามาสู่การเรียนรู้ ของเราหรือไม่ ปัจจุบันสื่อที่เกี่ยวข้องกับสุขศึกษาและพลศึกษามีอยู่หลายประเภท อาจจำแนก ออกเป็นประเภทใหญ่ๆ ได้ดังนี้

1.1 สื่อสิ่งพิมพ์ มีทั้งสิ่งพิมพ์ที่จัดทำขึ้นเพื่อสนองการเรียนรู้ตามหลักสูตรโดยตรง เช่น หนังสือเรียน คู่มือครู แผนการสอน หนังสืออ้างอิง หนังสืออ่านเพิ่มเติม แบบฝึกกิจกรรม ใบงาน ใบความรู้ ฯลฯ และสิ่งพิมพ์ทั่วไปที่สามารถนำมาใช้วนกระบวนการเรียนรู้ เช่น หนังสือพิมพ์ วารสารวิชาการ นิตยสาร จุลสาร จดหมายข่าว โปสเตอร์ แผ่นพับ แผ่นภาพ เป็นต้น

1.2 สื่อบุคคล หมายถึง ตัวบุคคลที่ทำหน้าที่ถ่ายทอดสาระความรู้ แนวคิดและวิธี ปฏิบัติตนไปสู่บุคคลอื่นๆ นับเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการโน้มน้าว จิตใจของผู้เรียน สื่อบุคคลอาจเป็นบุคลากรที่อยู่ในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหาร ครูผู้สอน หรือตัว ผู้เรียนเอง หรืออาจเป็นบุคลากรภายนอกที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่างๆ เช่น แพทย์ พยาบาล ตำรวจ นักกีฬา นักสุขศึกษา เป็นต้น ซึ่งสามารถเชิญมาเป็นวิทยากรเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ให้กับ ผู้เรียน

1.3 สื่อวัสดุ เป็นสื่อที่เก็บสาระความรู้ไว้ในตัวเอง จำแนกออกเป็น 2 ลักษณะคือ

- 1) วัสดุที่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตัวเองโดยไม่จำเป็นต้องอาศัย อุปกรณ์ช่วย เช่น รูปภาพ หุ่นจำลอง เป็นต้น

- 2) วัสดุประเภทที่ไม่สามารถถ่ายทอดความรู้ได้ด้วยตนเองจำเป็นต้องอาศัยอุปกรณ์อื่นช่วย เช่น สไลด์ फिल्मภาพยนตร์ เทปบันทึกเสียง ซีดีรอม แผ่นดิสก์ เป็นต้น

1.4 สื่ออุปกรณ์ หมายถึง สิ่งที่เป็นตัวกลางหรือตัวผ่าน ทำให้ข้อมูลหรือความรู้ที่บันทึกในวัสดุสามารถถ่ายทอดออกมาให้เห็น หรือได้ยิน เช่น เครื่องฉายแผ่น โปรเจกไท เครื่องฉาย สไลด์ เครื่องคอมพิวเตอร์ เป็นต้น

1.5 สื่อธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเองตามธรรมชาติในรูปของสิ่งมีชีวิต

1.6 เช่น พืชผัก ผลไม้ สัตว์ชนิดต่างๆ หรืออยู่ในรูปของปรากฏการณ์ หรือเหตุการณ์ที่มีอยู่ หรือเกิดขึ้นรอบตัว เช่น แผ่นดินไหว มลภาวะทางอากาศ ข่าวสารด้านสุขภาพและกีฬา รวมทั้งในรูปของอาคารสถานที่ต่างๆ เช่น ห้องพยาบาล สนามกีฬา ห้องสมุด สถานที่สาธารณะ เป็นต้น

1.7 สื่อกิจกรรม/กระบวนการ เป็นกิจกรรมหรือกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อส่งเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับผู้เรียน ได้แก่ การแสดงละคร บทบาทสมมุติ การสาธิตสถานการณ์จำลอง การจัดนิทรรศการ การไปทัศนศึกษาออกสถานที่ การทำโครงการ ฯลฯ จะเห็นได้ว่าสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับสุขศึกษาและพลศึกษามีอยู่มากมายหลายชนิดครูผู้สอนจึงมีบทบาทสำคัญในการเลือกสรรสื่อการเรียนรู้ที่มีค่า และมีความเหมาะสมกับการจัดกระบวนการเรียนรู้ให้กับผู้เรียน

2.3.5 บทบาทของสื่อการสอนต่อการเรียนรู้

สุนันทา สุนทรประเสริฐ(ม.ป.ป.: 6) ได้กล่าวถึงบทบาทของสื่อการสอนต่อการเรียนรู้ดังนี้ สื่อการสอนเป็นตัวกระตุ้นความสนใจของนักเรียนต่อเรื่องที่เรียน สื่อการสอนเป็นเครื่องมือที่จะให้นักเรียนได้เรียนรู้ด้วยการลงมือปฏิบัติสื่อการสอนช่วยให้ประสบการณ์รูปธรรมของนักเรียนสื่อการสอนเป็นตัวแบบที่ดีสำหรับการเรียนของนักเรียนสื่อการสอนในรูปของกิจกรรมหรือวิธีการต่าง ๆ จะทำให้เกิดบรรยากาศของความเป็นกันเองสื่อการสอนช่วยสร้างสภาพการณ์ที่เปิดกว้างต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

2.3.6 แนวคิดในการผลิตสื่อการสอน

สุนันทา สุนทรประเสริฐ(ม.ป.ป.:22) กล่าวว่า ความเชื่อของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในแง่ที่ควรใช้สื่อการสอนประกอบการเรียนการสอนในปัจจุบัน ได้มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้นเป็นลำดับ นับเป็นนิมิตหมายอันดีที่การศึกษาจะ ได้มีพัฒนาการไปในทางที่ดี ทั้งนี้เพราะแสดงให้เห็น

เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมการสอนของครู ว่ากำลังจะต้องเปลี่ยนไปด้วยและเน้นให้เห็นปรัชญาทางการสอนที่ยึดเอาผู้เรียนเป็นศูนย์กลางมากยิ่งขึ้น การกล่าวเช่นนี้มีได้เป็นการยกย่องเอาสื่อการสอนเป็นตัวการสำคัญในการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการสอนของครูจนเลยเถิด แต่เพราะสื่อการสอนกับกิจกรรมการเรียนและกิจกรรมการสอนของครูเป็นสิ่งที่มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด และมีอิทธิพลกันอย่างมาก เพราะการใช้สื่อการสอนเป็นตัวขับเคลื่อนของครู ซึ่งในขณะนั้นบทบาทของครูในการสอนก็เปลี่ยนไปจากผู้ให้ความรู้กลายเป็นผู้แนะ ผู้ประสานงานไปแล้วจึงจะเห็นได้จากการคิดค้นวิธีการสอนแบบแปลก ๆ ใหม่ ๆ เช่นการใช้ชุดการสอนแบบศูนย์การเรียน การศึกษารายบุคคล ซึ่งสิ่งที่กล่าวมานี้เป็นส่วนที่ทำให้การสอนของครูต้องเปลี่ยนไป การศึกษามีได้มุ่งหวังจะเอาแต่การผลิตสื่อในการสอนเท่านั้น ยังมีบรรดาโครงการต่าง ๆ ทั้งที่เป็นของไทยและองค์การต่างประเทศที่เห็นความสำคัญในการพัฒนาในด้านการเรียนการสอน โดยพยายามเปลี่ยนบทบาทของครูเน้นการใช้สื่อแบบเบ็ดเสร็จเพื่อช่วยครู และมุ่งหวังที่จะลดบทบาทของครูผู้สอนแต่เพิ่มให้ผู้เรียน ได้เล่าเรียนกันเองมากยิ่งขึ้น สิ่งที่โครงการเหล่านี้ผลิตขึ้นก็คือ สื่อการสอนต่าง ๆ ทั้งการเรียนเป็นกลุ่มย่อยและรายบุคคลที่กล่าวว่าการหันมาใช้สื่อการสอนเป็นการยึดผู้เรียนเป็นศูนย์กลางนั้น ก็เพราะว่าแต่เดิมที่เดียวครูจะมีวิธีสอนอันจำกัด ไม่ว่าจะเป็นลักษณะวิชาอย่างไรก็ใช้วิธีสอนอย่างนั้น ซึ่งเราก็คงยอมรับกันว่าแต่ละเนื้อหาหนั้นน่าจะมีวิธีการสอนที่แตกต่างกัน การใช้สื่อการสอนประกอบการสอนก็เป็นความหวังที่จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเรียนการสอนเพราะตัวสื่อกลางนั้นเป็นเสมือนพาหนะที่จะนำความรู้จากครูไปสู่ผู้เรียน สื่อการสอนแต่ละชิ้นนอกจากจะทำเนื้อหาให้เป็นรูปธรรมแล้ว สื่อยังเป็นตัวกระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้อีกด้วย เพราะผู้ผลิตจะสามารถตกแต่งให้สวยงามได้ ทำให้บรรยากาศการเรียนรู้ที่ดีขึ้นด้วย ในการสร้างสื่อการสอนขึ้นการผลิตสื่อการสอนนับเป็นขั้นที่จะต้องลงมือปฏิบัติจริง นับเป็นขั้นสำคัญก่อนที่จะได้เริ่มสอน ถ้าการเรียนการสอนใดได้ใช้สื่อการสอนที่ผลิตขึ้นมาอย่างมีคุณภาพ ก็จะทำให้การเรียนการสอนนั้นได้ผลดียิ่ง ในทางตรงข้ามถ้าสื่อการสอนที่นำมาใช้นั้นมีคุณภาพต่ำก็อาจจะส่งผลทำให้การเรียน การสอนนั้นได้ผลต่ำลงไปด้วยการใช้สื่อ ผู้สอนต้องใช้สื่อให้เป็นไปตามลำดับขั้นตอนหรือให้เหมาะสมกับขั้นตอนที่เตรียมไว้แล้วเพื่อให้นักเรียนการสอนไปได้อย่างราบรื่นและต้องควบคุมการเสนอสื่อให้ถูกต้องเช่นในการฉายวีดิทัศน์ ผู้สอนปรับสภาพที่ออกทางเครื่องรับโทรทัศน์ให้ชัดเจน ปรับเสียง ไม่ให้ดังจนรบกวนห้องเรียนอื่นหรือค่อยเกินไปจนผู้เรียนที่นั่งอยู่หลังห้องไม่ได้ยินหรือดูว่ามีแสงตกจอภาพหรือไม่เป็นต้นดังนั้นหลักการใช้สื่อการสอนให้มีประสิทธิภาพนั้นจะต้องเตรียมความพร้อมก่อนการใช้อยู่เสมอ ซึ่งจะต้องเตรียมพร้อมทั้งตัวครูผู้สอน ผู้เรียนและสภาพแวดล้อม ควรใช้สื่อตามแผนที่ได้กำหนดไว้ หลังจากที่ใช้เสร็จแล้วควรเก็บให้เรียบร้อยเพื่อจะได้ใช้งานในโอกาสต่อไป

2.3.7 การใช้สื่อการสอน (Utilize Materials)

เมื่อสามารถเลือกใช้สื่อการสอนเพื่อนำมาสอนในแต่ละเนื้อหาได้แล้ว ก็นำสื่อดังกล่าวไปดำเนินการสอนในชั้นเรียน ซึ่งการใช้สื่อการสอนนั้นไม่มีกฎเกณฑ์ตายตัวว่าจะใช้สื่อใด เมื่อใด อย่างไร ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเนื้อหาที่เราจะสอนแต่เพื่อให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมายแต่ละครั้ง ผู้สอนจึงต้องมีหลักในการใช้สื่อการสอนตามลำดับขั้นดังนี้

จรรยา เหนียมนเฉลย (2546:19 – 22) ได้กล่าวถึงการใช้สื่อการสอนว่าการใช้สื่อการสอนให้ได้ผลสมบูรณ์ที่สุดนั้น ต้องมีการวางแผนตามลำดับขั้นดังนี้

1. การเตรียมการก่อนการใช้สื่อการสอน ซึ่งมีสิ่งที่ต้องเตรียมดังนี้

1.1 การเตรียมตัวผู้สอน

จุดเริ่มต้นของการใช้สื่อในห้องเรียนก็คือความพร้อมของครู เพราะครูคือผู้ตัดสินใจขั้นสุดท้ายในการจัดประสบการณ์เพื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมหลายรูปแบบให้แก่ผู้เรียน ดังนั้นครูควรมีทักษะในการเลือกสื่อที่จำเป็นต้องนำมาใช้ในการเรียนการสอนและครูจะต้อง

1.1.1 พิจารณาคคุณค่าและวัตถุประสงค์ของบทเรียนที่จะสอน

1.1.2 พิจารณาสິงที่จะเป็นปัญหาในการสอน

1.1.3 พิจารณาความต้องการและความสนใจของผู้เรียน

1.1.4 เลือกหาหรือทำสื่อการสอนซึ่งจะทำการแก้ปัญหาการเรียนในชั้น

ได้

1.1.5 พิจารณาถึงวิธีที่จะใช้สื่อการสอนนั้นให้เป็นผลดีที่สุด

1.1.6 ตระเตรียมและได้ทดลองเป็นอย่างดีก่อนใช้ในห้อง

1.2 การเตรียมชั้นเรียน

1.2.1 เตรียมเครื่องอำนวยความสะดวก ที่จะต้องใช้เครื่องอำนวยความสะดวก ที่จะต้องใช้ร่วมกับสื่อการสอนที่เลือกไว้ เช่น สายไฟ หม้อแปลง แผงติดภาพ โตะสาธิต

1.2.2 เตรียมจัดที่นั่ง ที่ตั้งอุปกรณ์ การระบายอากาศ จัดตั้งเครื่องมือจัดการ ควบคุมเสียง แสงสว่างให้มีระดับที่ได้ยินและเห็น โดยทั่วกัน

1.3 การเตรียมผู้เรียน

1.3.1 อธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่าจะใช้สื่ออะไร สอนอะไร เพื่ออะไร เมื่อไร

1.3.2 อธิบายให้ผู้เรียนทราบล่วงหน้าว่า จะต้องมีส่วนร่วมในการใช้อุปกรณ์อย่างไรบ้าง เช่น คอยสังเกต หรือฟังตรงที่สำคัญ การหาคำตอบและคำศัพท์ใหม่ ซึ่งครูบอกหรือเขียนให้ทราบล่วงหน้า

1.3.3 อธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจว่า กิจกรรมที่จะต้องปฏิบัติหลังจากการใช้สื่อการสอนประกอบการสอนแล้วจะมีอะไรอีกบ้าง

1.4 การใช้สื่อการสอนที่เตรียมไว้

1.4.1 การนำสื่อการสอนออกใช้ตามที่กำหนดในแผนการสอน โดยให้ผู้เรียนได้เห็น ได้ยิน และมีกิจกรรมร่วมด้วยอย่างทั่วถึงกัน

1.4.2 ใช้สื่อการสอนให้อยู่ภายใต้เวลาที่กำหนด

1.4.3 คอยสังเกตปฏิกิริยาของผู้เรียน

1.5 สรุปผลการใช้

1.5.1 อธิบายถึงสื่อการสอนที่ได้ใช้ไปแล้วโดยละเอียด

1.5.2 ตั้งคำถามสรุปเรื่องเป็นตอนไป

1.5.3 อธิบายถึงสิ่งที่ผู้เรียนยังสงสัยหรือไม่เข้าใจแจ่มแจ้ง

1.5.4 ทดสอบความเข้าใจถ้าเห็นสมควร

1.6 การจัดกิจกรรมต่อเนื่อง

หาวิธีการให้ผู้เรียนได้ใช้ความรู้ ความเข้าใจ จากสิ่งที่ได้เรียนไปนั้น

1.6.1 กำหนดกิจกรรมต่อเนื่องให้ผู้เรียนทำหลังจากใช้สื่อการสอนเสร็จแล้ว เช่น อภิปรายการค้นคว้าศึกษาเพิ่มเติม การรายงาน การตอบคำถาม การศึกษานอกสถานที่ เป็นต้น

2. ขั้นตอนการใช้สื่อการสอน

กิดานันท์ มลิทอง (2543: 104) ได้กล่าวว่า การใช้สื่อการสอนนั้นอาจจะใช้เฉพาะขั้นตอนใดขั้นตอนหนึ่งของการสอน หรือจะใช้ในทุกขั้นตอนก็ได้ดังนี้

2.1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียน เพื่อกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจในเนื้อหาที่กำลังจะเรียนนั้นสื่อที่ใช้ในขั้นนี้จึงเป็นสื่อที่แสดงเนื้อหากว้างๆหรือเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับการเรียนในครั้งก่อน ยังมีสื่อเน้นเนื้อหาที่เจาะลึกอย่างแท้จริง อาจเป็นสื่อที่เป็นแนวปัญหาหรือเพื่อให้ผู้เรียนคิด และควรเป็นสื่อที่ง่ายต่อการนำเสนอในระยะเวลาอันสั้น เช่นภาพ บัตรคำหรือบัตรปัญหา

2.2 ขั้นตอนการสอนหรือประกอบกิจกรรมการสอน เป็นขั้นสำคัญในการเรียนการสอนเพราะเป็นขั้นที่จะให้ความรู้เนื้อหาอย่างละเอียดเพื่อสนองวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้สอนต้องเลือกสื่อให้ตรงกับเนื้อหาและวิธีการสอนหรืออาจจะใช้สื่อหลายแบบก็ได้ ต้องมีการจัดลำดับขั้นตอนการใช้สื่อให้เหมาะสมและสอดคล้องกับกิจกรรมการเรียน การใช้สื่อในขั้นนี้จะต้องเป็นสื่อที่สนองความรู้อย่างละเอียดถูกต้องและชัดเจนแก่ผู้เรียน เช่นสไลด์ แผ่นโปรงใส แผนภูมิ วิดีทัศน์ เทปเรียน หรือชุดการเรียน เป็นต้น

2.3 ชั้นสรุปการเรียนรู้ เป็นขั้นของการเรียนการสอนเพื่อการขำเนื้อหาบทเรียนให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่ถูกต้องและตรงตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ด้วย ชั้นสรุปนี้ควรใช้เวลาเพียงสั้นๆเช่นเดียวกับขั้นนำ สื่อที่ใช้สรุปจึงควรครอบคลุมเนื้อหาสำคัญทั้งหมดโดยย่อและใช้เวลาสั้นๆ เช่น แผนภูมิ แผ่นโปรงใส เป็นต้น

2.4 ชั้นประเมินผู้เรียน เป็นการทดสอบว่าผู้เรียนสามารถเรียนรู้หรือเข้าใจในสิ่งที่เรียนไปถูกต้องมากน้อยเพียงใด และบรรลุตามวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมที่ตั้งไว้หรือไม่ สื่อในขั้นการประเมินนี้มักจะเป็นคำถามจากเนื้อหาบทเรียน โดยอาจมีภาพประกอบด้วยก็ได้ อาจจะนำบัตรคำหรือสื่อต่างๆที่ใช้ในขั้นกิจกรรมการเรียนรู้มาถามอีกครั้ง และอาจเป็นการทดสอบโดยการปฏิบัติจากสื่อหรือการกระทำของผู้เรียนเพื่อทดสอบว่าผู้เรียนมีทักษะจากการฝึกปฏิบัติอย่างถูกต้องครบถ้วนหรือไม่

สรุปได้ว่าการใช้สื่อการสอนต้องมีการวางแผนและสร้างความพร้อมในการใช้สื่อการสอนเพื่อให้การนำเสนอสื่อการสอนได้ผล โดยสิ่งที่จะต้องเตรียมคือตัวครูผู้สอน ตัวผู้เรียน สื่อการสอน ชั้นเรียนและสิ่งอำนวยความสะดวกต่างๆ และจากขั้นตอนการใช้สื่อการสอนที่กล่าวมาข้างต้น ผู้สอนสามารถเลือกใช้สื่อตามความเหมาะสมกับเนื้อหาของบทเรียนทั้งนี้ผู้สอนอาจใช้สื่อการสอนในทุกขั้นตอนหรืออาจเลือกใช้ในบางขั้นตอนก็ได้ขึ้นอยู่กับเทคนิคของครูผู้สอน

2.3.8 การกำหนดการตอบสนองของผู้เรียน (Require Learner Response)

กิดานันท์ มลิทอง (2548:119) การให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน และเปิดโอกาสให้มีการตอบสนองนั้นเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง ซึ่งผู้เรียนจะมีการตอบสนองหรือไม่และมากน้อยเพียงไรขึ้นกับสื่อที่นำมาใช้สื่อบางชนิดเมื่อใช้แล้วจะเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมมากกว่าชนิดอื่น เช่นการให้อ่านข้อความในหนังสือหรือรูปจะทำให้ผู้เรียนมีการอภิปรายจากสิ่งที่อ่านหรือเห็น ผู้เรียนย่อมเกิดการตอบสนองเกิดขึ้นได้ทันที และง่ายกว่าการให้ดูภาพยนตร์ ทั้งนี้เพราะการดูภาพยนตร์ถ้าจะดูให้รู้เรื่องจริงๆแล้วจะต้องดูให้จบเรื่องเสียก่อนแล้วจึงอภิปรายกัน ซึ่งจะดีกว่าหยุดดูทีละตอนแล้วอภิปรายเพราะจะทำให้มีการขัดจังหวะเกิดความไม่ต่อเนื่องในการดูจะทำให้ไม่เข้าใจหรือจับใจความของเรื่องไม่ได้ นอกจากนี้ผู้เรียนสามารถมีการตอบสนองโดยเปิดเผย (Overt Response) โดยการพูดออกมาหรือเขียนและตอบสนองภายในตัวผู้เรียน (Covert Response) โดยการท่องจำหรือคิดในใจ เมื่อผู้เรียนมีการตอบสนองแล้วผู้สอนควรให้การเสริมแรงทันที เพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าตนมีความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้องหรือไม่ การเรียนการสอนโดยการให้ทำแบบฝึกหัด การตอบคำถามการอภิปราย หรือการใช้บทเรียนแบบโปรแกรมจะเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีการตอบสนองและได้รับการเสริมแรงระหว่างการเรียนได้อย่างดี

ชูศรี วงศ์รัตนะ (2544: 62) ได้กล่าวถึงพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือถูกต้องจะทำให้ผู้เรียนมีการตอบสนองหรือต้องการทำสิ่งนั้นอีกคือ

1. การเสริมแรงทางบวก ควรนำมาสร้างสื่อการสอนที่ออกแบบให้ผู้เรียนได้ทราบผลการปฏิบัติทันทีหรือออกแบบให้มีการเสริมแรงแก่ผู้เรียนที่แสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมหรือถูกต้อง เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องอีก หรือเกิดกำลังใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบ เช่นบทเรียน โปรแกรม บทเรียนคอมพิวเตอร์ช่วยสอน แบบฝึกทักษะที่ผู้เรียนสามารถตรวจคำตอบได้ด้วยตนเองทันทีเป็นต้น

2. การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ผู้เรียนได้เรียนตามความสามารถของตนเอง ซึ่งแต่ละคนมีความสามารถแตกต่างกัน จะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจและมีแรงจูงใจที่จะเรียน ส่งผลให้เกิดการตอบสนองได้ดี

จากหลักการเรียนรู้ที่สามารถนำมาออกแบบการเรียนรู้เป็นสื่อการสอนด้านเทคนิค วิธีการและสื่อการเรียนรู้ได้หลายวิธีเช่นหลักการจัดการเรียนรู้ตามแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญา (Theory of Multiple Intelligences) ของโฮเวิร์ด การ์ดเนอร์ ที่จำแนกความสามารถของบุคคลเป็นอย่างน้อย 8 ด้านคือ

1. ความสามารถด้านการใช้ภาษาทั้งการพูดและเขียน
2. ความสามารถในการใช้เหตุผล เช่น ตรรกศาสตร์ และคณิตศาสตร์
3. ความสามารถทางภาพมิติ
4. ความสามารถทางกล้ามเนื้อและการเคลื่อนไหวร่างกาย
5. ความสามารถด้านดนตรี
6. ความสามารถด้านสังคมศึกษาหรือการเข้าใจบุคคลอื่น
7. ความสามารถในการเข้าใจตนเอง
8. ความสามารถในการเข้าใจธรรมชาติ

ซึ่งจากแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญานี้สามารถนำมาจัดเป็นกิจกรรมหรือวิธีการสอน เพื่อพัฒนาผู้เรียนตามความสามารถและเต็มตามศักยภาพให้เหมาะสมกับผู้เรียนตามความสามารถของตนเองจากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่าการกำหนดการตอบสนองของผู้เรียน คือการให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการเรียน มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้เรียน เรียนตามความสามารถของตนเองจะช่วยให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจ และมีแรงจูงใจที่จะเรียนส่งผลให้เกิดการตอบสนองได้ดี และเปิดโอกาสให้มีการตอบสนองโดยการใช้สื่อต่างๆ ที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถตอบสนองพฤติกรรมโดยเปิดเผย หรือตอบสนองภายในตัว โดยผู้สอนจะต้องมีการเสริมแรงเพื่อให้ผู้เรียนทราบว่าตนมี

พฤติกรรมที่เหมาะสมและถูกต้อง เพื่อจูงใจให้ผู้เรียนแสดงพฤติกรรมที่ถูกต้องอีกและเกิดกำลังใจในการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง

2.4 ด้านการวัดและประเมินผล

การวัดผล (Measurement) หมายถึงกระบวนการกำหนดตัวเลขหรือสัญลักษณ์แทนปริมาณหรือคุณภาพของคุณลักษณะหรือคุณสมบัติให้กับบุคคล สิ่งของหรือเหตุการณ์อย่างมีกฎเกณฑ์ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่แทนปริมาณ หรือคุณภาพของลักษณะที่วัด โดยสิ่งที่ต้องการวัดนั้นเป็นผลมาจากการกระทำ หรือกิจกรรมอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลายอย่างรวมกันซึ่งผลจากการวัด มักจะออกมาเป็นตัวเลขหรือสัญลักษณ์ ส่วนการประเมินผล (Evaluation) หมายถึง การตัดสินหรือวินิจฉัยสิ่งต่าง ๆ ที่ได้จากการวัดผลโดยอาศัยเกณฑ์จากพิจารณาอย่างใดอย่างหนึ่ง เพื่อประเมิน ค่า (Value) หรือคุณภาพของผลที่ได้จากการวัดโดยอาศัยข้อมูลและเปรียบเทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้

ส่วนกรมวิชาการ(2546: 285) ได้กล่าวถึง การวัดและประเมินผลการจัดการเรียนรู้อิสลามศึกษาไว้ว่าเป็นกระบวนการตรวจสอบผลการเรียนรู้ทั้ง 3 ด้าน ด้านความรู้ ความเข้าใจ ประวัติ ความสำคัญของศาสนาอิสลาม และนำมาปฏิบัติเพื่ออยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข ด้านเจตคติ เกิดความมั่นใจในหลักศรัทธา การกระทำความดีตามบทบัญญัติอิสลาม และด้านทักษะการปฏิบัติตนตามบทบัญญัติอิสลาม และนำไปใช้ในการพัฒนาตน บำเพ็ญประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ดังนั้นการวัดและประเมินผลจึงหมายถึง กระบวนการหาค่าโดยใช้เครื่องมือวัด เพื่อหาคุณภาพและสิ้นสุดต่อเมื่อ ประเมินค่าหรือให้ค่ากับสิ่งที่ต้องการวัด เป็นการตัดสินพฤติกรรมของบุคคลหลังจาก ได้รับมวลประสบการณ์ เรียนรู้ที่ทางโรงเรียนหรือสถานศึกษาจัดไว้ โดยการตัดสินนั้น ๆ จะออกมาเป็นตัวเลข ที่ทำให้บุคคลนั้น ๆ ทราบว่าตนเองได้รับการพัฒนาในระดับใด ประสพผลสำเร็จตามเป้าหมายหรือไม่

2.4.1 องค์ประกอบของการวัดผล

ทีวัตต์ มณีโชติ (2549: 2) และพิชิต ฤทธิ์จรูญ (2548: 3) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการวัด ประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการดังนี้ปัญหาหรือสิ่งต้องการวัด เครื่องมือวัดหรือเทคนิคในการรวบรวมข้อมูลผลของการวัด ข้อมูลเชิงปริมาณหรือเชิงคุณภาพ จะต้องมีการละเอียดที่แสดงคุณลักษณะซึ่งไม่ใช่ตัวเลข และพิชิต ฤทธิ์จรูญ (2548: 5) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของการประเมินผลประกอบด้วยองค์ประกอบ 3 ประการดังนี้ข้อมูลเกณฑ์การตัดสินคุณค่าหรือการตัดสินใจ

2.4.2 องค์ประกอบของการวัดและประเมินผลทางด้านอิสลามศึกษา

กรมวิชาการ (2546: 286-287) ได้กล่าวไว้ว่า การเรียนรู้อิสลามศึกษามุ่งให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ ทั้งด้านความรู้และคุณธรรม อย่างสมบูรณ์ โดยมีองค์ประกอบ คุณลักษณะสำคัญ 3 ประการ คือ พุทธพิสัย จิตพิสัย และทักษะพิสัย ผู้สอนจึงควร วัดและประเมินผล การเรียนเป็น 3 ระยะดังนี้การประเมินผลก่อนเรียน การประเมินผลนี้นำมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ดังนั้นผู้สอนจึงควรมีข้อมูลพื้นฐานในด้านครอบครัว เศรษฐกิจตลอดจนถึงแวดล้อม ของชุมชนของผู้เรียนเป็นรายบุคคล ข้อมูลพื้นฐานเหล่านี้จะทำให้ผู้สอนกำหนดรูปแบบและวิธีการประเมินผลก่อนเรียน ได้ดียิ่งขึ้น การดำเนินการประเมินผลก่อนเรียนได้ดียิ่งขึ้น การดำเนินการประเมินผลก่อนเรียนนี้ทำได้หลากหลายวิธี เช่นการสนทนา การสัมภาษณ์ การอภิปราย การใช้แบบทดสอบ และการสังเกต ประเมินว่า ผู้เรียนมีพื้นฐานรู้เดิมมากน้อยเพียงไร ถ้าพบว่าผู้เรียนมีความรู้ หรือทักษะพื้นฐานไม่เพียงพอ ผู้สอนควรจัดกิจกรรมซ่อมเสริมให้ผู้เรียน รู้ต่อได้อย่างมั่นใจ ทั้งนี้ผู้สอนไม่จำเป็นต้องทำการประเมินผลก่อนเรียนทุกชั่วโมงแต่ควรจะทำการประเมินผลก่อนเรียนเมื่อผู้สอนจะสอนสาระใหม่การประเมินผลระหว่างเรียนคือการตรวจสอบว่าผู้เรียนมีการพัฒนาตามการคาดหวังไว้เพียงไร ผู้สอนจึงควรประเมินผลการเรียนตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่กำหนดไว้โดยประเมินจากการสังเกต การเข้าร่วมกิจกรรม การกล้าแสดงความคิดเห็น ความรับผิดชอบขณะทำงานกลุ่ม ตลอดจนแบบฝึกหัด และการตรวจชิ้นงานของผู้เรียนเพื่อประเมินผลแล้วผู้สอนควรนำผลการประเมิน ไปปรับปรุงการสอนต่อไปการประเมินผลหลังเรียน มีจุดประสงค์สำคัญเพื่อตรวจสอบว่าผู้เรียนมีความตระหนัก และเห็นคุณค่าของสาระที่เรียนรู้อันสามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันเป็นกิจนิสัยด้วยความเต็มใจ เกิดความภาคภูมิใจผู้สอนจะประเมิน ได้จากการสังเกต การสอบถามผู้ปกครองและบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนของผู้เรียน

2.4.3 ประโยชน์ของการวัดและการประเมินผล

ถวิล สายยศและอังคณา สายยศ(2543: 29-31) ได้กล่าวว่า การวัดและการประเมินผลมีประโยชน์อย่างมากต่อการเก็บรวบรวมข้อมูล ถ้าไม่มีการวัดผลแล้วเราจะไม่สามารถรู้ปริมาณของคุณลักษณะต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะพฤติกรรมและลักษณะนิสัยของมนุษย์ จะคาดเดาเอาเฉย ๆ อาจมีความผิดพลาดสูง ไม่มีวิธีการทางวิทยาศาสตร์ ดังนั้นการวัดพฤติกรรมให้ละเอียด การวัดสิ่งที่ต้องการจะรู้ตามจุดมุ่งหมาย จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งทุกสาขาวิชา ไม่ว่าจะเป็นอาชีพครู แพทย์ วิศวกร ฯลฯ ในทางการศึกษาและจิตวิทยาการวัดผลอาจมองประโยชน์ด้านการเรียนการสอน การบริหาร การแนะแนว และการวิจัย สิ่งเหล่านี้จำเป็นต่อความเป็นครู หรือนักการศึกษามาก เพราะคนจะเป็นครูนั้น จำเป็นจะต้องมีความรู้ด้านปรัชญาการศึกษา นั่นคือต้องรู้ว่าอุดมการณ์ หรือ

ทิศทางการศึกษาไทย เป็นแบบใด มีความรู้ด้านหลักสูตรซึ่งถือเป็นกรอบหรือ ขอบเขตที่กำหนด ไว้ว่า ถ้าต้องการให้คนไทยเป็นคนอย่างไร ต้องจัดกระทำให้อยู่ขอบเขตนี้ เท่านั้น ก็จะได้สิ่งนั้น ตามอุดมการณ์ที่วางไว้ นอกนั้นยังต้องรู้วิธีการสอน คือรู้วิธีทางจิตวิทยา ที่จะทำให้เกิดพฤติกรรม และการเรียนรู้ตามจุดประสงค์ ครอบคลุมด้วยความสนุกสนาน ชื่นชอบ ปัญหาต่อไปคือ รู้ได้อย่างไรว่าเด็กเกิดพฤติกรรมตามที่ต้องการครูจึงต้องรู้การวัดผล รู้จักการทดสอบ มิฉะนั้นแล้วจะไม่สามารถแปลผลจากการเรียนการสอนได้เลย แต่บางทีการกระทำมาแล้ว อาจจะมีปัญหาที่ทำให้เกิดความยุ่งยากใจ ครูจึงจำเป็นจะต้องรู้วิธีการวิจัยเข้าไปอีกด้วยเพื่อแก้ปัญหาที่ ประสพพบเห็นในงานดำเนินไปตลอดรอดฝั่ง แต่อย่างไรก็ตาม เมื่อครูมาเกี่ยวข้องกับ การวัดผล โดยตรงแล้ว ประโยชน์จากการวัดประเมินผลจึงขึ้นอยู่กับสิ่งต่อไปนี้การเรียนการสอน การวัดและประเมินผลมีประโยชน์ ต่อการเรียนการสอนมากเพราะ ในระหว่างการเรียนการสอนนั้น ตามธรรมชาติครูจะสอนตามจุดมุ่งหมาย การเรียนการสอน เพื่อให้นักเรียนเกิดพฤติกรรมตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและของวิชานั้น ๆ ครูบางคนอาจจะสอนเฉพาะสิ่งที่ตนถนัด สอนขาดสอนเกินหรือสอนไม่ครอบคลุมพอ การตรวจสอบด้วยการวัดผลและประเมินผลจะเป็นการมองดูว่าครูสอนบกพร่องจุดใด เด็กบกพร่องเรื่องใด บทเรียนขาดความสมบูรณ์ตอนไหน ถ้าเราไม่มี การวัดก็คงจะเข้าใจเอาเองว่าเด็กได้รับความรู้ มีความสามารถที่คาดคิด มีอยู่บ่อยครั้งจุดมุ่งหมายของวิชา ต้องการให้เด็กเกิดความคิด แต่ครูผู้สอนให้จำอย่างเดียว และเข้าใจว่าที่ตนสอนให้จำคือความคิด ถ้าไม่มีเครื่องมือตรวจสอบว่าเด็กคิดเป็นหรือไม่ วงการศึกษาจะไม่สามารถปรับปรุงซ่อมเสริมเด็กได้ทัน ผลผลิตก็จะมีแต่เด็กจำเก่ง อย่างเดียวขาดความคิดที่เฉลียวฉลาด ทำให้คุณภาพของชาติตกต่ำ ไม่ดีเท่าที่ควร ในการเรียนการสอน ควรวัดผลที่ดี จะช่วยตอบปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่นเด็กคนไหนควรสอนซ่อมเสริม เด็กคนไหนเรียนช้า เด็กคนไหนเรียนเร็ว เด็กคนไหนมีเชาวน์ปัญญาสูง-ต่ำ ควรจัดกลุ่มนักเรียนอย่างไร ควรเริ่มสอนเรื่องจุดใด การเตรียมการสอนมีประสิทธิภาพเพียงใด กิจกรรมประกอบการเรียนการสอนเหมาะสมไหม มีเจตคติต่อวิชาอย่างไร เด็กมีบุคลิกลักษณะตามที่ต้องการหรือไม่ ฯลฯ

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สิทธิศักดิ์ เจ๊ะสระรี(2536) ได้ศึกษาเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครูอิสลามศึกษาในจังหวัดชายแดนภาคใต้พบว่า 1. ระดับประสิทธิภาพการสอนของครูอิสลามศึกษาระดับประถมศึกษา ด้านลักษณะความเป็นครูอยู่ในระดับดี ด้านเทคนิคการสอนอยู่ในระดับปานกลาง ด้านความสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียนและในชุมชนในระดับดี ด้านการใช้อุปกรณ์ระดับปานกลางด้านการวัดและประเมินผลระดับปานกลางและผลการสอนอยู่ในระดับดี 2. ผลการทดสอบสมมุติฐานปรากฏว่า ครูสอนอิสลามศึกษาที่มีอายุต่างกันมีประสิทธิภาพการสอนที่ต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติในด้านเทคนิคการสอน ด้านการวัดและประเมินผล และผลการสอน นอกจากนี้ไม่พบข้อแตกต่าง ส่วนครูอิสลามศึกษาที่ระดับการศึกษาสายสามัญ วิชาชีพครูและวิทยาศาสตร์ต่างกันและมีประสบการณ์สอนต่างกัน ไม่พบความแตกต่าง 3. ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนวิชาอิสลามศึกษาที่พบจากการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูอิสลามศึกษาบางส่วนยังไม่สามารถเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียนได้ มีเวลาน้อย ขาดการมีมนุษยสัมพันธ์ ขาดเทคนิคและความพร้อมในการสอน ขาดอุปกรณ์การสอน ไม่มีความรู้ ความสามารถในการวัดและประเมินผลนักเรียนและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่ ปัญหาดังกล่าวได้รับการเสนอแนะจากผู้บริหารโรงเรียนว่าเห็นควรให้มีการจัดอบรม ประชุม สัมมนาปรับปรุงประสิทธิภาพการเรียนการสอนของคนในทุก ๆ ด้านให้มีการนิเทศและติดตามผลอย่างสม่ำเสมอ ส่งเสริมและให้ช่วยเหลือด้านอุปกรณ์และงบประมาณ

อัคนันย์ อาติกาเห (2553:1) เพื่อศึกษาระดับปัญหาของครูอิสลามศึกษาในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานีตามความเห็นของครูสอนอิสลามศึกษาในด้านหลักสูตรและการนำหลักสูตร ไปใช้ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผลเพื่อเปรียบเทียบระดับปัญหาของครูอิสลามศึกษาในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี ตามตัวแปร เพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา ประสบการณ์ ช่วงระดับที่ต่างกัน เพื่อศึกษาความต้องการของครูอิสลามศึกษาในการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในโรงเรียนของรัฐตามโครงการพัฒนาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับประถมและมัธยมศึกษาในจังหวัดปัตตานี

สรศักดิ์ หลีเส็น (2548:1) นักศึกษาที่จบจากมัธยมศึกษาปีที่ 6 จากโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามมีความต้องการในการเรียนวิชาชีพนั้นมุสลิมทุกคนจะต้องศึกษาและประกอบวิชาชีพที่ไม่ขัดต่อหลักศาสนา ซึ่งเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต (Way of Life) โดยยึดหลักความรู้ คุณธรรม ให้มีการจัดการเรียนการสอนควบคู่วิทยาศาสตร์และวิชาชีพโดยการจัดการวิทยาศาสตร์ในระดับชานาวิเยห์ในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามที่มีการจัดการเรียนการสอนศาสนาอยู่เดิม ส่วนวิชาชีพนั้นนักศึกษาต้องการเรียนในสถาบันที่ทางรัฐบาลรับรองวุฒิทางการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูงหรือระดับปริญญาตรี โดยจัดสอนในสถาบันวิชาชีพต่าง ๆ ของรัฐเพียงแต่รัฐบาลจะต้องมีนโยบายในการทำงานร่วมกันระหว่างภาครัฐและเอกชน

นงลักษณ์ หะยีมะสาและ(2540) ได้ทำวิจัยเรื่อง ปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) พบว่า ครูสอนอิสลามศึกษามีระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านของการบริหารหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตรและการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตร อยู่ในระดับมาก

1. การเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ระดับประถมศึกษา พุทธศักราช 2521 (ฉบับปรับปรุง 2533) ของครูสอนศาสนาอิสลามที่มีความแตกต่างในด้าน อายุ ด้านวุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในตำแหน่งพบว่า

1.1 ครูสอนอิสลามศึกษาที่มีอายุต่างกันมีระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าครูสอนอิสลามศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ 32 ปีขึ้นไป มีระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ด้านการบริหารหลักสูตรและด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรแตกต่างจากครูสอนอิสลามศึกษาที่มีอายุตั้งแต่ 31 ปีลงมา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ส่วนด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร ทั้งครูสอนศาสนาอิสลามที่มีอายุตั้งแต่ 31 ปีลงมา และตั้งแต่ 32 ปีขึ้นไป และมีระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษาไม่แตกต่างกัน

1.2 ครูสอนอิสลามศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่าครูสอนอิสลามศึกษาที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ด้านการจัดการเรียนการสอนตามหลักสูตร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ส่วนด้านการบริหารหลักสูตรและด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรไม่แตกต่างกัน

1.3 ครูสอนอิสลามศึกษาที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกัน มีระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่าครูสอนอิสลามศึกษาที่มีประสบการณ์ในตำแหน่งต่างกันมีระดับปัญหาการใช้หลักสูตรอิสลามศึกษา ด้านการบริหารหลักสูตร และด้านการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้หลักสูตรแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการเรียนการสอนไม่แตกต่างกัน

ซูมัยยะห์ สาและ(2551:1) การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาบทบาทที่เป็นจริงในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษา จังหวัดยะลา ในด้านหลักสูตร และการนำไปใช้ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดและประเมินผล เพื่อศึกษาบทบาทที่คาดหวังในการจัดการเรียนการสอนของวิทยากรอิสลามศึกษา ในโรงเรียนประถมในจังหวัดยะลา

นิตยา มัสเาะ (2545:1) ได้กล่าวว่า การศึกษาเป็นสิ่งที่สำคัญยิ่งในการพัฒนาคน ให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมบูรณ์ทั้งด้านร่างกายและจิตใจ โดยการศึกษาสามารถเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมของมนุษย์ให้เป็นไปในทางที่ดี ฝึกมนุษย์ให้เกิดกระบวนการคิด เกิดทักษะในการปฏิบัติ สามารถวิเคราะห์ปัญหาและหาวิธีการแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้ การศึกษาจึงเป็นตัวบ่งชี้ระดับการพัฒนา ของประเทศในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง สภาพแวดล้อม วัฒนธรรม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เป็นต้น

อามีเนาะ มามู (2543:1) ศึกษาระดับการนิเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของ ผู้บริหาร โรงเรียนกับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลามศึกษาใน โรงเรียนประถมศึกษาตาม ทักษะของครูสอนอิสลามศึกษาที่มีวุฒิทางครูและไม่มีวุฒิครูเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่าง การนิเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนกับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลาม ศึกษาตามทักษะของครูสอนอิสลามศึกษาที่มีวุฒิครูและไม่มีวุฒิครูเพื่อเปรียบเทียบความสัมพันธ์ ระหว่างการนิเทศการสอนวิชาอิสลามศึกษาของผู้บริหารกับพฤติกรรมการสอนของครูสอนอิสลาม ศึกษาตามทักษะของครูสอนอิสลามศึกษาที่มีวุฒิครูและไม่มีวุฒิครูเพื่อรวบรวมปัญหาและ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนิเทศการสอนอิสลามศึกษาของผู้บริหาร โรงเรียนและพฤติกรรมการสอน ของครูสอนอิสลามศึกษา

เฉลิมพล และชัน (2549:1) ศึกษาสภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษา ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลาง เปรียบเทียบสภาพ การดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลาม เขตภาคกลาง ตามความเห็นของครูที่มีอายุ ระดับการศึกษาสูงสุด และประสบการณ์การ สอนแตกต่างกัน เปรียบเทียบสภาพการดำเนินการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษา ตอนต้นใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขตภาคกลาง ตามความเห็นของนักเรียนที่มีเพศ ระดับการศึกษา และการศึกษาศาสนาแตกต่างกัน และ 4) ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาการ เรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลาม เขต ภาคกลาง

มูฮัมมัดนาเซ สามะ (2552:1) ศึกษาระดับการดำเนินการตามหลักการจัดการศึกษา อิสลามของผู้บริหารใน โรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ใน 2 ด้าน คือด้าน เป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการศึกษาและหลักสูตรการศึกษา เพื่อศึกษาระดับการดำเนินการตาม

หลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ใน 3 ด้าน คือ ด้านลักษณะของครูในทัศนะอิสลาม ด้านมารยาทของครูอิสลามศึกษา และด้านรูปแบบ และวิธีการสอน เพื่อเปรียบเทียบระดับการดำเนินการตามหลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารในโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดปัตตานี ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ ทำงาน และขนาดโรงเรียน และ 4) เพื่อศึกษาปัญหาและข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขเกี่ยวกับหลักการจัดการศึกษาอิสลามของผู้บริหารและครูอิสลามศึกษา

ฮอซาลี บินล่าเต๊ะ(2552:1) การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนของศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี และเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาสื่อการสอนประเภทต่างๆ ของศูนย์วิชาการ กลุ่มโรงเรียนในจังหวัดปัตตานี

อับดุลชอมะ โต้ะอาลิม (2550) ศึกษาปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (อิสลามศึกษา) ของวิทยากรอิสลามศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปัตตานี เพื่อเปรียบเทียบปัญหาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในกลุ่มสาระสังคมศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม (อิสลามศึกษา) ของวิทยากรอิสลามศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปัตตานีที่มีความแตกต่างในด้านเพศ อายุ ประสบการณ์ในตำแหน่ง วุฒิการศึกษาทางศาสนา และวุฒิการศึกษาทางสามัญ เพื่อรวบรวมปัญหา และข้อเสนอแนะ นำเสนอเป็นแนวทางการพัฒนาการใช้หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดปัตตานี

สปีซัน แชนา (2553) ศึกษาระดับการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส ใน 5 ด้าน คือ คุณธรรมจริยธรรมในการสอน เทคนิคและวิธีการสอน การใช้สื่อการสอน เจตคติของครูต่อนักเรียนและวิชาที่สอน และการวัดและการประเมินผลการสอน เปรียบเทียบการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาที่ต่างกันในด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษาด้านศาสนาและสามัญ ช่วงระดับการปฏิบัติการสอน และประสบการณ์ในการสอนในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส รวบรวมปัญหาและแนวทางแก้ไขการปฏิบัติการสอนของครูอิสลามศึกษาในโรงเรียนประถมศึกษาและมัธยมศึกษาที่เปิดสอนสองระบบ จังหวัดนราธิวาส

นุริยะ รักษ์ปราชญ์ (2551) วิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) มีวัตถุประสงค์คือเพื่อศึกษาระดับปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรอิสลามศึกษา (อับดีคาอียะฮ์) พ.ศ. 2540 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สามจังหวัดชายแดนใต้ ตามความเห็นของหัวหน้างานวิชาการและครูสอนอิสลามศึกษาเพื่อศึกษาปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรอิสลามศึกษา (อับดีคาอียะฮ์) พ.ศ. 2540 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สามจังหวัดชายแดนใต้ ตามความเห็นของผู้บริหารโรงเรียน เพื่อประมวลข้อเสนอแนะแนวทางแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนอิสลามศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น หลักสูตรอิสลามศึกษา (อับดีคาอียะฮ์) พ.ศ. 2540 ในโรงเรียนสังกัดเทศบาล สามจังหวัดชายแดนใต้

ธิดาพร รอดทุกข์ (2549) การวิจัยครั้งนี้ศึกษาผลของผลของเทคนิคสถานการณ์จำลองที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและเข้าใจอารมณ์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 2 ที่มีเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษต่างกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปฏิกริยาร่วมระหว่างวิธีสอนและเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษที่มีต่อทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารและเข้าใจอารมณ์ของนักเรียน เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคสถานการณ์จำลองกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติเพื่อเปรียบเทียบเข้าใจอารมณ์ของนักเรียนที่ได้รับการสอนด้วยเทคนิคสถานการณ์จำลองกับนักเรียนที่ได้รับการสอนแบบปกติ เพื่อเปรียบเทียบทักษะการพูดภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารของนักเรียนที่มีเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษสูงกับนักเรียนที่มีเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษต่ำและเพื่อเปรียบเทียบเข้าใจอารมณ์ของนักเรียนที่มีเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษสูงกับนักเรียนที่มีเจตคติต่อวิชาภาษาอังกฤษต่ำ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ว่าการจัดการศึกษาให้บรรลุผลได้ต้องอาศัยองค์ประกอบการจัดการเรียนการสอนเป็นสำคัญโดยเฉพาะ 4 ด้านนั่นก็คือ ด้านหลักสูตรและการนำไปใช้ ด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านสื่อการเรียนการสอนและด้านการวัดผลและประเมินผล ในงานวิจัยส่วนใหญ่ได้นำ 4 ด้านดังกล่าวมาศึกษาวิจัยเป็นระดับต้น ๆ ทั้งนี้ในบางงานวิจัยพบว่า 4 ด้านนี้ยังคงประสบปัญหาในการจัดการเรียนการสอนจึงต้องได้รับการแก้ไข ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาสภาพและปัญหาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดสตูล กรอบ 4 ด้านดังกล่าวเนื่องจาก การจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดสตูล ยังไม่มีงานวิจัยในประเด็นดังกล่าวที่ครอบคลุม จังหวัดสตูลทั้งหมด เพื่อนำผลในการวิจัยเป็นข้อมูล

พื้นฐานในการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนอิสลามศึกษาในจังหวัดสตูลให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

Prince of Songkla University
Pattani Campus